

Dolgozat

SZABÓ DÁNIEL
Turizmus-vendéglátás

Békéscsaba
Lezárás: 2013. október 10.

SZENT ISTVÁN EGYETEM
GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

FENNTARTHATÓ TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK
A KÖRÖSÖK VÖLGYE NATÚRPARK EGYESÜLET
SZEREPVÁLLALÁSÁNAK ELEMZÉSE

Konzulens: Dr. Gurzó Imre
Főiskolai tanár

Készítette: Szabó Dániel
Turizmus-vendéglátás szak
Konferenciaszervező menedzser szakirány

Békéscsaba
2013.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	6
2. Békés megye turisztikai vonzereje	8
3. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület megalakulása és céljai	10
4. Finanszírozás és a pályázati rendszer működése	13
5. Kommunikáció a lakossággal	17
6. Zöld szervezetek szerepvállalása és a velük való együttműködés	20
6.1 <u>A HuMuSz Szövetséggel való együttműködés</u>	20
6.2 <u>Kapcsolat a Nulla Hulladék Hálózattal</u>	21
6.3 <u>Egyéb civil szervezetekkel való együttműködés</u>	24
7. Önkéntes programok	25
8. Adatbázisok működtetése	27
9. Szemléletformálás, környezettudatos nevelés	28
9.1 <u>„Zöldülj! Fordulj! A Ház Körül” programok</u>	29

9.2 <u>„Zöldülj! Fordulj! A Természetben” programok</u>	30
9.3 <u>„Zöldülj! Fordulj! A Házban” programok</u>	30
10. Projektmenedzsment	33
10.1 <u>Magyar-Román mintaértékű turisztikai vállalkozásfejlesztő modell a Körösök Völgyében</u>	33
10.2 <u>Tematikus Turisztikai Programok szervezése a Körösök Völgyében</u>	33
10.3 <u>Határtalanul két keréken</u>	34
11. Fesztiválok, rendezvények	36
11.1 <u>Békési Szilvapálinka Út</u>	36
11.1.1 0 kilométer Pálinka Bolt – Gyula	36
11.1.2 Békési Szilvapálinka Centrum – Békés	36
11.1.3 Árpád Pálinkatanya – Békéscsaba	37
11.1.4 Gyulai Pálinka Kóstolóház – Gyula	37
11.2 <u>Biopiac (Békéscsaba - Széchenyi liget)</u>	39
11.3 <u>Bioritmus Fesztivál (Békéscsaba - Széchenyi liget)</u>	39
11.4 <u>Körösök Völgye Határtalan Vándortúra</u>	41
11.5 <u>Csabai Körtúra</u>	42
11.6 <u>Madzagfalvi Napok (Békés)</u>	43

11.7 <u>Csabai Kolbászfesztivál</u>	43
11.8 <u>Csabai Sörfesztivál és Csülökparádé</u>	44
11.9 <u>Gyulai Kolbász és Sódar Mustra</u>	44
12. Turisztikai motivációk empirikus vizsgálata a fenntarthatóság jegyében	46
12.1 <u>A felmérés célja</u>	46
12.2 <u>Vizsgálati eredmények</u>	46
13. Következtetések, javaslatok	53
14. Összefoglalás	55
15. Irodalom és forrásjegyzék	59

1. Bevezetés

Az emberiség jövője nagymértékben függ attól, hogy milyen döntéseket szándékszik hozni olyan kardinális kérdésekben, mint például a világszerte robbanásszerűen fejlődő turizmus iparága. A szakdolgozat célkitűzése, hogy Észak-Békés megye már működő turisztikai attrakcióit számba vegyük a fenntarthatóság jegyében, azok sikerességét értékeljük és az eredmények figyelembevételével potenciális fejlesztési javaslatokat tegyünk.

A társadalom választóvonalhoz érkezett abban a tekintetben, hogy miként kívánja megőrizni a természeti és kulturális értékeket, valamint, hogy hogyan biztosítja a megfelelő színvonalú és tudatos életvitelt a jövő generációi számára. A fenntarthatóság kialakításának vizsgálatára a turizmus kiváló alapot biztosít, hiszen a XXI. század világ gazdaságában az idegenforgalom robbanásszerűen növekszik. Magyarországon is felértékelődött az elmúlt évtizedekben a turizmus gazdaságban betöltött szerepe. A fenntartható turizmus kialakítása Békés megyében is hozzá járulhat az itteni természeti és kulturális értékek megőrzéséhez, a gazdaság fellendítéséhez, valamint a tudatos életvitel kialakításához. A békéscsabai központú, több éves múlttal rendelkező Körösök Völgye Natúrpark Egyesület tevékenységén keresztül jól szemléltethető, hogy egy non-profit szervezet szerepvállalása milyen erőfeszítéseket igényel, és milyen eredményekkel járhat a környezeti, társadalmi és gazdasági fenntarthatóság terén.

A szakdolgozat elkészítése során primer és szekunder források is felhasználásra kerültek. A kutatómunkában szakirodalmi folyóiratok, könyvek; fenntarthatóságot érintő hallgatói szakdolgozatok, oktatói előadások; a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület adatbázisa és az Egyesület munkatársai által rendelkezésre bocsájtott anyagok; a dolgozatban kiemelt zöld szervezetek honlapjai; a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület munkatársaival folytatott interjúk és saját kérdőív feldolgozása szolgáltak alapul. A vizsgálat időtartama az Egyesület tevékenységének utóbbi 7 éve, azaz a 2006-2013 közötti időszak.

Az Egyesület szervezeti felépítésének, finanszírozási rendszerének és működésének bemutatását követően, áttekintésre kerül az Egyesület nemzetközi együttműködése, jól átgondolt, határokon átnyúló idegenforgalmi fejlesztési stratégiák keretein belül. Kiemelt feladat a tudatos, „zöld” szemléletformálás és az ehhez kapcsolódó nevelés, illetve az, hogy a tudatos oktatás milyen intézkedéseket igényel, és milyen jelentőséggel bír a fenntartható gondolkodásmód kialakításában. A még ki nem használt potenciálok

bemutatása mellett említésre kerül néhány, már létező és számos, a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület berkein belül működő, aktív-, zöld-, és ökoturisztikai program is. Továbbá vázoljuk a megyeszékhely, Békéscsaba, valamint Észak-Békés néhány hasonló tematikájú, már létező turisztikai attrakcióit. Végezetül bemutatásra kerül a saját kérdőívezés eredménye és a kitöltők válaszai alapján konzekvenciát vonunk le arra vonatkozóan, hogy napjainkban milyen irányba érdemes specializálódni a turizmus iparágán belül, egy olyan speciális adottságokkal rendelkező területnek, mint Békés megye és ehhez hogyan járulhat hozzá a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület. Összességében a szakdolgozat célja, hogy számba vegye a térségben rejlő turisztikai lehetőségeket, és ezek tükrében felvázoljunk egy realizálható fenntartható jövőképet.

2. Békés megye turisztikai vonzereje

Békés megye a Dél-alföldi turisztikai régióhoz tartozik, és egyben az ország dél-keleti határa is. A Romániával közös határszakasz itt megközelítőleg 140 km hosszú. A területet a Körösök és a Maros folyó által határolt feltöltéses süllyedék alkotja. A felszín szinte tökéletes síkság, amely fokozatos feltöltéssel vastag homok, agyag, agyagos iszaptakarót kapott. Békés megye erőteljesen napfénygazdag terület (éves napfénytartalma kb. 2000 óra). Mindezen tényezőknek, valamint a térség sajátos tanyavilágának köszönhetően egyedi hangulattal rendelkezik a táj.

Felszíni vizekkel a megye északi része sokkal inkább ellátott (Fehér-, Fekete-, Sebes-, Kettős-, Hármaskörös), mint Dél-Békés. A Hármaskörös bizonyos szakaszain a folyószabályozások következtében számos kisebb-nagyobb holtágat alakítottak ki (például Gyomaendrőd térségében). A felszín alatti vízkészleteket az elmúlt évszázad során végzett felszín alatti fúrások során fedezték fel. Ezek egy részét értékes ásványi anyag tartalmú, termál- és gyógyhatású vizekként tartják számon.

Békés megye növény- és állatvilága rendkívül sajátos. Bizonyos fajok csak itt találhatók meg. A tájképet azonban a kevés erdővel tarkított és kevésbé jól struktúrált szántók és ezáltal sajátos agrárkép jellemzi. Jelentősebb összefüggő erdőterületek csupán a természetes felszíni vizek mentén találhatók (galériaerdők). A megye meghatározó apróvadállománnyal és növényritkaságokkal, mint például az erdélyi hérics vagy a bókoló zsálya, büszkélkedhet. Kiemelkedő jelentőségű és megőrizendő faj a dévaványai túzok, a kardoskúti szürkemarka és mangalica sertés, a csorvási ősi galambfajták, a gyomaendrődi bronzpulyka és a mezőhegyesi nónius lótenyészet.

Békés megye az ország más részeivel ellentétben építészeti műemlékekkel kevésbé tarkított. Néhány jelentősebb kastély, kúria, múzeum, és egyéb épület természetesen itt is megtalálható, mégis a térség elsődleges vonzerejét a kulturális és gasztronómiai programsorozatok jelentik. Békés megyében az építészeti emlékekre épülő kulturális turizmusnak elenyésző a szerepe hazánk más térségeihez képest. A térség a gasztronómiai fesztiválok fellegvára, hiszen elég csak a Csabai Kolbászfesztiválra, a Csabai Sörfesztivál

és Csülökparádéra, a Gyulai Kolbász és Sódar Mustrára, vagy a számos egyéb fesztivál bármelyikére gondolni, amelyek a térségnek sajátos hangulatot adnak.¹

¹ Hunya É. (2010): Békés megye idegenforgalmának jellemzői: a Békés Megyei Önkormányzat szerepvállalása. Szent István Egyetem Gazdasági Kar, Békéscsaba. p. 42.

3. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület megalakulása és céljai

A Körösök Völgye Natúrpark Közhasznú Egyesület létrejötte 2002-re datálható és ökoturisztikai, környezet- és természetvédelmi programok keretein belül a Körösök Völgye térség fejlesztését tűzte ki célul. A szervezetet a Körösök Völgyében a fenntarthatósági fejlesztésekben és a tudatos idegenforgalom megélénkülésében érdekelt tagok alkotják. Ezek közel felét önkormányzatok, a másik felét pedig gazdasági társulások és magánszemélyek teszik ki (1. táblázat).

1. táblázat: A Körösök Völgye Natúrpark Közhasznú Egyesület taglistája

Körösök Völgye Natúrpark Egyesület Tagsága	
Önkormányzatok	
1.	Békéscsaba MJV Önkormányzata
2.	Békés Önkormányzata
3.	Gyula Önkormányzata
4.	Doboz Önkormányzata
5.	Tarhos Önkormányzata
6.	Körösladány Önkormányzata
7.	Köröstarcsa Önkormányzata
8.	Mezőberény Önkormányzata
9.	Bélmegyer Önkormányzata
10.	Sarkad Város Önkormányzata
11.	Kunszentmárton Város Önkormányzata
Egyéb szervezetek, magánszemélyek	
12.	White Club
13.	Henkel Magyarország
14.	Városvédő és Városszépítő Egyesület
15.	Körösök Völgye Turista Egyesület
16.	Békési Civil Szervezetek Egyesülete
17.	Tourinform Iroda Békéscsaba
18.	Gyermekek és Ifjúságvédelmi Közalapítvány
19.	Tourinform Iroda Gyula
20.	Békési Kajak Kenu Klub
21.	Barna Ádám
22.	Dr. Molnár Zsolt

Forrás: Körösök Völgye Natúrpark Egyesület által rendelkezésre bocsátott bemutatkozó anyag, 2013

2002-ben a térség települései felismerték egy alulról felépülő, szoros együttműködésen alapuló, összehangolt fejlesztési struktúra kialakításának a szükségességét. A fenntartható szemléletmód tükrében az ökológiai stabilitás megőrzése elsődleges céllá vált, ami által a természeti és az épített környezet egyaránt élvezheti a neki járó védelmet. Ezt a gondolkodásmódot próbálja a Natúrpark egy egészséges gazdasági rendszerbe foglalni, ezáltal megteremtve a társadalmi fenntarthatóság alapjait. *„Az ökoturizmus és a környezeti nevelés zászlóvivőjeként az Egyesület egyik célja, hogy a programlehetőségeket bővítő, a látogatófolyamot szabályozó turisztikai fejlesztéseket készítsen elő, tervezzon és valósítson meg a határ mindkét oldalán.”*² Az Egyesület elsődleges célként a fenntarthatóság tudatosítását és az ökoturizmus népszerűsítését jelölte meg. A helyi lakosság és a térségbe érkezők turisztikai keresletét kielégítendő a szervezet különböző támogatási forrásokra pályázik, hogy ezáltal kellő finanszírozás teremtse. Az Egyesület közel 20 hazai és európai uniós pályázatból eddig 3 milliárd forintnyi támogatást nyert el, amelyet ökoturisztikai beruházásokra és fejlesztésekre használt fel. Az elsődleges tevékenységi kör a márkaépítés, hiszen Békés megye, ellentétben az ország egyéb részeivel, kevésbé ismert és ezért az imázsépítés az alapoknál kell elkezdni. A cél az, hogy az ide látogató pozitív emlékekkel térjen haza. Olyanokkal, amelyek visszatérésre készítetik a későbbiekben is.

Az Egyesület székhelye a békéscsabai Széchenyi Ligetben található. Ez az úgynevezett Körösök Völgye Látogatóközpont, amely több funkciót is betölt. Egyrészt ökoturisztikai információs központ és a környezettudatos oktatás meghatározó bázisa, másrészt pedig tematikus rendezvények és konferenciák megrendezésére alkalmas helyszín (például fenntartható tematikájú képzések, kézműves és szabadtéri foglalkozások számára). A meghirdetésre kerülő programok mindegyike kapcsolódik valamilyen szinten a fenntartható fejlődés megvalósításához (öko-, aktív, egészség-, zöld, falusi vagy a turizmus egyéb formái által).

Az Egyesület a 2005-ben megalakult Magyar Natúrpark Szövetség alapító tagja. 2010-ben pedig közreműködött az „Összefogás a Körösök Völgye aktív turizmusáért” nevet viselő intézményi kooperáció létrejöttében. Az együttműködés a természeti értékek megóvása érdekében célzottan kíván hatni a környéken élők tudatos gondolkodására. Továbbá serkenti a turizmusban érdekelt szervezetek hatékonyabb közös munkáját, ezáltal egy

² Körösök Völgye Natúrpark Egyesület által rendelkezésre bocsátott bemutatkozó anyag (Letöltés ideje: 2013.02.13.) pp. 2.

stratégiaiilag meghatározó márkaépítés keretében desztináció fejlesztés mehet végbe, amely hosszú távon pozitívan befolyásolja a környék megítélését és növelheti a vonzerejét.³

Az Egyesület rövid távú célkitűzései, egyben hosszú távú célkitűzések alapjait jelentik. A szervezet munkatársainak feladata a Körösök Völgye földrajzi behatárolása Magyarországon, illetve egy olyan tanulmány elkészítése, amely a Natúrpark minisztérium általi elismerését eredményezi. Operatív szinten turisztikai fejlesztési terveket készítenek a térségről, főleg építészeti engedélyes terveket, illetve koncepciókat, amelyekkel a 2014-2020-as programozási időszakban pályázni lehet és, ezáltal a Körösök Völgyét további forrással fejleszteni román és magyar oldalon egyaránt. Az Egyesület hosszú távú stratégiájához tartozik a környezettudatos szemlélet, élményszerű oktatás eljuttatása minél szélesebb rétegekhez, új programok megvalósítása és zöld pedagógusok képzése minél nagyobb létszámban.

³ Körösök Völgye Natúrpark Egyesület által rendelkezésre bocsájtott bemutatkozó anyag (Letöltés ideje: 2013.02.13.) p. 6.

4. Finanszírozás és a pályázati rendszer működése

Mint minden civil szervezet tevékenységéhez, így a Körösök Völgye Natúrpark Egyesületnek is megfelelő pénzügyi háttérre van szüksége. A komplex turisztikai szolgáltatások kialakítása megköveteli, hogy a meglévő természeti adottságaink hasznosítása érdekében nemzetközi színvonalú létesítmények (kerékpárutak, kikötők, stb.) épüljenek, valamint folyamatos legyen az eszközbeszerzés és a karbantartás (kerékpárok, csónakok, stb.). A pénzügyi háttérrel részben a tagönkormányzatok biztosítják. Jelenleg 11 olyan tagönkormányzat van, amely tagdíjjal járul hozzá az Egyesület működéséhez. A tagtelepülések önkormányzatai évente minden lakos után 20 forinttal támogatják az Egyesületet. A több mint 60 ezer főt számláló Békéscsaba esetében ez az összeg éves szinten meghaladja az 1.260E Ft-os alsó küszöböt. Természetesen ez csupán egy szegmense a pénzügyi háttérnek. Magánszemélyek és civilek kisebb-nagyobb mértékű felajánlásokkal támogatják az Egyesület munkáját, azonban ezek a finanszírozás tekintetében nagyságrendileg csekély jelentőségűek.

A finanszírozásban kiemelkedő szereppel a pályázati figyelőrendszer bír. A települések az Egyesület munkatársaival közösen, figyelik a települések fejlesztési érdekeire vonatkozó európai uniós és hazai pályázati felhívásokat. Mint korábban említésre került eddig az Egyesület megalapítása óta több, mint 20 sikeres pályázat keretében több, mint 3 milliárd forint támogatásból valósítottak meg ökoturisztikai beruházásokat. A pályázati források nagy előnye abban rejlik, hogy általában vissza nem térítendő összegekről van szó, amelyekhez csupán csekély önrésszel kell hozzá járulni. Ezek a pályázatok jelenthetik a kitörési pontot egy olyan, anyagi forrásokban szűkölködő megye, mint Békés megye számára. Amennyiben a szándékaiknak megfelelő pályázati kiírást találnak és a kritériumoknak is megfelelnek, az önkormányzatok javaslatot tesznek az Egyesület részére, hogy jelentkezzenek a pályázatra. Az Egyesület szakembereivel együtt megbeszélik a koncepciót és a pályázat megírását követően benyújtják azt az illetékes szerveknek.

Az Európai Unió és a magyar állam pályázatait minden esetben kevés önrészt követelnek a pályázótól. Példának okáért Magyarország és Románia közös bicikliút hálózat fejlesztésbe kezdett, amely program pályázati forrásokból valósul meg. Magyar oldalon a beruházási összeg 85%-át bocsájta rendelkezésre az ERFA, 15%-át a Magyar Állam és csupán 5%-ot kell a pályázónak saját erőből finanszíroznia. Román oldalon 85%-os az ERFA

finanszírozás, 13%-os az állami társfinanszírozás és alig 2% az önerő. A nehézséget minden esetben az jelenti, hogy a pályázónak előre ki kell fizetnie saját erőből a program teljes költségét (részletfizetés a munka szakaszonkénti kivitelezésével egy időben természetesen lehetséges). A támogatási rendszer utófinanszírozással működik, tehát a beruházás végeztével kapja meg a pályázó a teljes anyagi támogatást. A forráshiányos önkormányzatoknak és civil szervezeteknek nehéz előteremteni, megelőlegezni a program teljes költségét. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület esetében az önerőből történő előfinanszírozáshoz a városi önkormányzatok nyújtanak segítséget. Ehhez az Egyesület és az önkormányzatok egymás között előfinanszírozási kölcsönszerződést kötnek, amely fél évre forrást biztosít a program kivitelezéséhez, mielőtt megtörténne a tényleges visszafizetés.

A pályázatírás folyamatánál jól átgondolt tervezés szükséges, hogy az adott pályázattal az adott pénzforrást valóban meg lehessen nyerni. A tervezés folyamata minden esetben szoros összhangban kell legyen a döntéshozók elérni kívánt céljaival. A tervezés folyamatában figyelembe kell venni az időbeli „háromságot”, azaz a múlt tapasztalataira kell hagyatkozni, a jelenkor helyzetelemzésére kell alapozni és a jövőben elérni kívánt célokra kell összpontosítani. A turisztikai tervezések komplexitását az adja, hogy több szereplőt is érinthet egy-egy fejlesztés. A turizmus az egyik, a körülmények változására legérzékenyebben reagáló gazdasági ágazat, amelynek az alakulása függ olyan dolgoktól, mint például az időjárás, a jövedelemviszonyok, vagy egy új desztináció megjelenése a térségben. *„A turizmus tervezése állami, az önkormányzati, a nonprofit és nem utolsó sorban a magánszektor számára a rendelkezésre álló, illetve megteremthető erőforrások minél hatékonyabb kihasználását és a lehető legnagyobb hozam elérését jelenti.”*⁴ A turisztikai tervezés hatékonyságában nagy szerepe van a terv konkrét kifejeződésének. Ennek értelmében kell megfogalmazni a koncepciót, amelyben fel kell vázolni az elérni kívánt célokat. Szükségeltetik egy helyes stratégia kidolgozása, amelyben pontosítunk és rangsorolunk. Maga a program az a gyakorlati operatív szint, amely mint konkrét cselekvési terv funkcionál. A sikeres pályázati rendszer működtetéséhez elengedhetetlen, hogy a pályázók tisztában legyenek azzal, hogy milyen konkrét fejlesztési célokat szeretnének elérni a területen. Az önkormányzatokkal, a zöld szervezetekkel együttműködve adatgyűjtési és elemzési folyamatot végeznek, amely alapján elemeznek és

⁴ Michalkó G. (2004): A turizmuselmélet alapjai. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár. pp. 202.

modellezik a potenciális célokat. Ha a koncepció összeállt kidolgozzák a részletes tervet és kivitelezik azt.⁵

A pályázatírás folyamata egy komplex, sokrétű tevékenység, amely rengeteg adminisztratív teendőt ró a pályázókra. A legfontosabb, hogy a pályázat a megadott beadási határidőn belül elkészüljön és hiánymentesen eljusson a bírálóbizottság elé. A pályázatírás során egy kifejezetten erre használt számítógépes szoftverben meg kell adni a legfőbb paramétereket, számszerűsíteni kell a költségvetési adatokat és indokolni kell a pályázat létjogosultságát. Ha a formai követelményeknek megfelel, akkor a pályázatot a tartalma és a potenciális sikertényezők alapján elbírálják. Minél inkább valószínűsíthető egy pályázati terv sikeres kivitelezése, annál nagyobb az esély arra, hogy a döntéshozók hajlandók legyenek tőkét investálni a projektbe. A pályázati rendszer nagy előnye, hogy egy jó ötlettel bárki vissza nem térítendő, vagy részben visszatérítendő hazai és/vagy európai uniós forrásra tehet szert vállalkozásfejlesztés céljából. A környezettudatosságot, a fenntarthatóság fejlesztését érintő projektekre kiemelten nagy hangsúlyt helyez az Európai Unió. Az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégiában megfogalmazta, hogy az elkövetkező évtizedben nagyobb hangsúlyt kíván fektetni a K+F területére, valamint az innovációra. Mindezek mellett a fenntartható növekedést az erőforrások hatékonyabb, környezetbarát felhasználásaként és egy versenyképesebb gazdaság alapjaként definiálja, amelynek része az európai turisztikai ágazat versenyképességének javítása.⁶

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület elsőrendű célja, hogy a megszerezhető anyagi forrásokra alapozva bővíthesse a programlehetőségeket, hogy olyan turisztikai fejlesztéseket készítsen elő, amellyekkel a látogatófolyamot szabályozni lehet mind a magyar, mind pedig a román oldalról. Szükséges egy olyan jól működő pályázatfigyelő rendszer, amely biztosítani tudja, hogy a természeti értékeinket valóban korszerű szolgáltató infrastruktúrával ruházzuk fel. Fontos tisztázni, hogy jelenleg még közel sem rendelkezik a térség olyan versenyképes és kiépített rendszerrel, mint például a Balaton térsége, vagy a borvidékek. Ehhez igazítva fokozatosan kell felkelteni a zöld-, az öko-, az aktív-, a vízi, a lovas-, a kerékpáros és a gasztroturizmus iránt érdeklődők figyelmét, hiszen nagy tömegek minőségi ellátására még nem áll készen az infrastruktúra. A

⁵ Michalkó G. (2004): A turizmuselmélet alapjai. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár. p. 218.

⁶ Európai Bizottság (2010): A bizottság közleménye - Európa 2020 - Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája. Brüsszel. p. 39.

fejlesztési stratégiát hosszú távra kell megtervezni és meg kell teremteni ennek megbízható pénzügyi alapjait.⁷

⁷ Kovács K. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület tevékenységéről, aktuális és már lezárt programjairól, pályázatfigyelő rendszerének működéséről.

5. Kommunikáció a lakossággal

A lakossággal folytatott kommunikáció elengedhetetlen a visszajelzések begyűjtésének folyamatában. A jól szervezett kommunikáció hozzá járul ahhoz, hogy a turisták fejében milyen imázs alakul ki egy desztinációról. Legalább ennyire fontos a fiatalság környezettudatosságra nevelése és a természetjárás fontosságának a hangsúlyozása. A sikerrel zárult, vagy még csak kivitelezés alatt lévő projekteknek kellő publicitást kell adni, hogy a köztudatba egyre jobban beszivárogon a zöld gondolkodásmód. Az Egyesület lakosság felé irányuló kommunikációja nem spontán, hanem irányított és konkrét célcsoportoknak szól.

Az Egyesület helyi és országos szinten is hirdeti a tevékenységét. A turisták többsége nem helyi lakos, ezért kulcskérdés, hogy miként lehetséges az érdeklődők figyelmének a felkeltése Békés megye iránt. A szervezet munkatársainak nincs könnyű dolguk, hiszen egy olyan desztinációra kell felhívni a figyelmet, amely kevésbé ismert és amelynél a márkaépítés még igencsak a kezdeti fázisban jár. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület igyekszik folyamatosan kihangsúlyozni, hogy a Körösök vidéke, bár még alacsony infrastruktúrális kiépítettséggel bír, de nem is cél hatalmas tömegek ide csábítása, a tömegturizmusra való orientálódás. A Körösök Völgye azok számára ideális terep, akik valódi, meghitt, természetközeli (öko)turizmusra vágynak.

Tágabb perspektívából nézve a kommunikáció a turisták, illetve a helyi lakosság felé irányuló tevékenység: újságok, magazinok, prospektusok, plakátok, hírlevelek, TV-és, rádiós hirdetések formájában.

A hírleveleket időről-időre rendszeresen kiküldik azok számára, akik az igénylők közé feliratkoznak. Ebben mindig olyan aktualitások szerepelnek, amelyek összefoglalják az éppen zajló projektek eredményeit, megnevezik a projekt partnereket és bemutatják a programkínálatot (fesztiválok, rendezvények).

Az Egyesület jelenleg négy weboldalt is üzemeltet, amelyek tematikusan elkülöníthetők egymástól. Ezek az alábbiak:

- Az egyik a www.korosokvolgyekozpont.hu, amely a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület Látogatóközpontjáról szolgáltat elsődlegesen információkat, valamint az

itt szervezett eseményekről. Ennek a honlapnak van egy „Zöld híreink” rovata, amely minden, a környékhez kötődő zöld programról informálja az olvasót.

- A www.korosoknaturpark.hu oldal a projekteket helyezi előtérbe. Ebben azokról a hazai és nemzetközi finanszírozású projektekről olvashatunk bővebben, amelyek kötődnek az Egyesület nevéhez.
- A www.korosok.hu oldal már konkrétan egy programra, a Határtalan Vándortúra és Fesztivál elnevezésű projektre koncentrálnak. Az érdeklődők itt olvashatnak a Magyarország és Románia területén lehetséges vízi, lovas- és gyalogos túrákról, azokra jelentkezhetnek, illetve egyéb kapcsolódó programokról tájékozódhatnak.
- A www.zoldulfordulj.eu honlap egy szemléletformáló programsorozat részeként működik. A programot célzottan a környezettudatos egészséges életmód népszerűsítéséért hozták létre. A „Zöldülj! Fordulj!” projekt több lépésben került kivitelezésre, amelyről itt többet tudhatunk meg.

A Csaba Rádióban és a Csaba TV-ben rendszeresen sugároznak tudósítást az Egyesületről. Ezek mindig egy-egy konkrét témával kapcsolatos interjúk, nemcsak általános promóciós csomagok. A cél, hogy az ilyen interjúk során tudatosítsák az emberekben, hogy pontosan mivel is foglalkozik éppen az Egyesület és hogy lássák, hogy a környezet- és egészségtudatos életmód képviselői ténylegesen lépéseket is tesznek a céljaik érdekében. A lakosság felvilágosítása is a márképítés része.

A szervezet a hírlevelek mellett állandó és időszakos kiadványokkal is operál. Tematikus prospektusokat készítenek például a kerékpár-, illetve körtúrákhoz, aktív turisztikai útvonalak népszerűsítéséhez. A „Zöldülj! Fordulj!” programsorozat keretében több kisfüzetet is kiadtak, amelyek gyermekek számára közvetítik a zöld gondolkodásmód fontosságát.

Néhány fontosabb az eddigi „Zöldülj! Fordulj!” füzetekből:

- Komposztálás a házikertben – Avagy szerves hulladékból komposztföld
- Hulladékok a háztartásban – Megelőzés és csökkentés
- Egészséges életmód – Avagy élj természetesen!

- Tudatos vásárlás – Fenntartható fogyasztás
- Gyógyító növények – A természet patikája
- Környezetbarát háztartás – Takarékos ötletek.

A Körösök Völgye magazin ingyenes kiadvány, amely időszakos megjelenésű és a Körösök Völgye természeti és kulturális értékeinek bemutatása mellett egyéb aktuális témákat is tartalmaz, mint például fontos interjúkat, turisztikai fejlesztési folyamatokat, időszzerű rendezvényeket. Az említettek mellett olvashatunk még a tudatos életformákról, a túraajánlókról, a turisztikai attrakciókról, a művészetről és az irodalomról. A magazinok sajátossága, hogy nemcsak Békés megye, hanem Románia Körös-Maros Völgyéről is találhatunk benne információkat.

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület a Csabai Mérleg folyóiratban immár rendszeresen megjelenő rovattal is büszkélkedhet. A cikkek szintén kiváló lehetőséget adnak a célkitűzések népszerűsítésére, hiszen állandó kommunikációs csatornát jelentenek.

Természetesen számos olyan rendezvény van, amelyen az Egyesület munkatársai, önkéntesei jelen vannak. Az ilyen alkalmakkor saját standjukon belül dolgoznak és megszólítják az utca emberét. Jó példa erre a Csabai Kolbászfesztivál, ahol a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület saját sátrat kapott. Különböző szóróanyagok, prospektusok szétosztása mellett beszélgetnek az érdeklődőkkel és ajánlatot tesznek számukra, hogy maguk is próbálják ki a térségben fellelhető aktív-, zöld- és egyéb turisztikai csomagokat.

A Látogatóközpont információs tábláira több hasznos tudnivalóval is ellátják az arra járókat. A Központ felelős továbbá a környékbeli oktató jellegű túraútvonalak interaktív táblákkal való ellátásáért is.⁸

⁸ Kovács K. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület tevékenységéről, aktuális és már lezárt programjairól, pályázatfigyelő rendszerének működéséről.

6. Zöld szervezetek szerepvállalása és a velük való együttműködés

A fenntarthatóságért munkálkodó érdekcsoportok között biztosítani kell a szakmai eszmecserék lehetőségét, hogy ez által a saját tapasztalataikat megoszthassák. A turisztikai rendszert átfogóan kell szemlélni, és ennek megfelelően a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület jól felfogott érdeke, hogy kapcsolatot teremtsen országos hatókörű zöld szervezetekkel. A kialakított kapcsolatok révén a későbbiekben közös programokat valósíthatnak meg. Az Egyesület három jelentősebb szervezettel, illetve csoportosulással áll kapcsolatban.

6.1 A HuMuSz Szövetséggel való együttműködés

A Szövetség céljai közé tartozik a hulladékmegelőzés, a fenntartható fogyasztás és termelés népszerűsítése. A HuMuSz munkatársai a hulladékmegelőzésre vonatkozóan törvényjavaslatot nyújtottak be az állami szerveknek, amelyben a helyes hulladékkezelésre vonatkozó szabályozásokat javasoltak. A szervezet a megelőzést pártolja, tehát azt, hogy eleve olyan életvitelt folytassunk, amely tudatos és amely minimalizálja a keletkező hulladék mennyiségét. A HuMuSz munkatársai foglalkoznak a komposztálás metodikájával és megpróbálják azt a lakosság minél nagyobb részével megismertetni. Fontosnak tartják, hogy az emberek tudatosan vásároljanak, amely a felesleges szemétermelés megelőzésének alapja. Támogatják a helyi termékeket forgalmazó piacok létrejöttét, ahol nem csupán élelmiszereket árulnak, hanem egyéb, a környéken készült termékek is gazdát cserélhetnek, illetve támogatják a bolhapiacokat is.

A Szövetség részéről a Körösök Völgye Natúrpark Egyesülettel a kapcsolatot az indokolja, hogy minden térségben szeretnék, ha lenne egy szervezet, amely képviselni tudja a Szövetség által megfogalmazott célokat és érdekeket, valamint képes kivitelezni a programokat. Észak-Békés térségében a Natúrpark Egyesület a legaktívabb ilyen jellegű szerveződés.

A HuMuSZ 2009-ben szakmai segítséggel támogatta az Egyesület munkáját az Újrapapír Világnapján (Március 1.). A program célja a népszerűsítés volt, az hogy felhívják az emberek figyelmét a pazarló papírfogyasztásra. A népszerűsítési folyamatnak, akkor lehet eredménye, ha a cél mellett elkötelezett szervezetek komolyan is gondolják amit hirdetnek.

Ennek megfelelően a Natúrpark Látogatóközpontjában már évek óta 98%-ban újrapapírt használnak (írólapok, borítékok, papírtörölközők, stb.). Emellett azokban az intézményekben, ahol azt kérték, workshopok és kiállítások keretein belül népszerűsítették az újrapapírt.⁹

6.2 Kapcsolat a Nulla Hulladék Hálózattal

A Nulla Hulladék Hálózat egy informális társulás, amely 2008-ban a HuMuSz Szövetség jóvoltából jött létre és, amelyben a tagok civil szervezetek, intézmények, valamint egyéb csoportosulások. A Natúrpark Egyesület is meghívást kapott, hogy csatlakozzon a kitűzött célokhoz. A közös cél, a hulladékcsökkentés ügyét kiemelten kívánják kezelni és mindezt a helyi közösségek szintjén alkalmazni. A végső cél, hogy ne keletkezzen hulladék. A hálózat szerint úgy kell élni a mindennapjainkat, hogy az anyag- és energiafelhasználásunk ne lépje túl a fenntartható szintet, ami által még biztosított a gazdasági, környezeti és társadalmi jólét. A hálózat meglátása szerint a környezeti problémák gyökereit a gondolkodásmódunkban, a rosszul felépített struktúrákban és az adott emberi viszonyokban kell keresni.

A hálózati tagok szakmai segítséget kapnak, de bizonyos elvárásoknak is meg kell, hogy feleljenek (2. táblázat).

⁹ HuMuSz Szövetség, www.humus.hu (Letöltés ideje: 2013.03.13.)

2. táblázat: Szakmai hozzájárulások és elvárások a Nulla Hulladék Hálózat tagjai felé

	Hozzájárulások	Elvárások
Szemléletmód	Fenntartható fejlődés workshopok több lépésben. Téma: rendszerszemlélet és fogyasztás racionalizálás.	Szemléletmód elsajátítása, pártpolitika mentesség.
Tudásbázis	Szakmai információk összegyűjtése és közzététele, az információáramlás segítése érdekében.	Szakmai anyagok terjesztése saját csatornákon keresztül.
Közösség	Decentralizált csomópontok kialakítása érdekében állandó visszacsatolások és a tagok lehetőségeinek, szükségleteinek rendszeres felmérése.	Aktív közösségi munka. A Hálózat logójának használata. Közös kampányokhoz aláírással csatlakozni. A programokon való részvétel. Információgyűjtés.
Finanszírozás	Hosszú távú segítség nyújtása. A hálózati csomópontok működésének finanszírozása. Tagok finanszírozásának segítése: 1% kampány, pályázatfigyelés.	Nincs tagdíj, de saját költségvetésből fedeznek esetlegesen felmerülő, például utaztatási költségeket.
Erőforrások	Az erőforrások, kiadványok megosztása. Önkéntesek biztosítása rendezvényekre.	Az erőforrás megosztások kereteinek betartása.

Forrás: HuMuSz Szövetség – Nulla Hulladék Hálózat adatbázisa

A Nulla Hulladék Hálózat egyrészt segíti a tagjait, másrészt el is vár bizonyos kötelezettségeket a tőlük. A résztvevők figyelmét egy 10 lépésből álló fenntartható fejlődés műhelymunka keretében hívják fel a fogyasztás ésszerűsítésére, valamint a körforgás rendszerszemlélet fontosságára, miközben a lineáris folyamat szemléletet próbálják háttérbe szorítani. A tagok kötelessége, hogy részt vegyenek a műhelymunkákon, tanulmányozzák a kívánt dokumentumtár anyagait és elsajátítsák, illetve alkalmazzák a

szemléletmódot. Fontos, hogy a résztvevő szervezetek párpolitika mentesen tudjanak gondolkodni. A Hálózat egy tudásbázist is működtet, amelynek célja, hogy összegyűjtsék a szakmai információkat és azokat elérhetővé tegyék minél több szereplő számára. Ennek keretein belül rendelkezésre áll egy dokumentumtár, megrendezésre kerülnek civil műhelymunkák, pedagógusképzések, előadások zajlanak és működtetnek egy úgynevezett Moodle oktatóportált is. Az információáramlást tematikus honlapokon, levelezőlistákon, magazinokon, eszmecseréken keresztül biztosítják. A tagok kötelessége befogadni a rendelkezésre bocsátott információt és megosztani azt a saját csatornáin. Fontos, hogy a kommunikáció folyamatos és kétirányú legyen. A Hálózat egy olyan decentralizált közösséget szeretne kialakítani, ahol a kölcsönös együttműködéseknek létjogosultságuk van. A tagok szükségletei és lehetőségei állandóan felmérésre kerülnek, miközben a tagok aktív közösségi munkával hozzájárulnak a rendszer működéséhez. Szintén a tagok feladata, hogy rendszeres időközönként hírt adjanak a saját rendezvényeikről, aláírással csatlakozzanak a közös kampányokhoz, részt vegyenek a közös szervezésű programokon és hozzá járuljanak az információgyűjtéshez. A Hálózat minimális költségvetéssel rendelkezik, ezért a csomópontok finanszírozását csak hosszú távon képesek biztosítani egyrészt a pályázatfigyelői tevékenységből, másrészt a sikeres kampányokból származó forrásokból. A tagoknak nem kell tagdíjat fizetniük, viszont minden egyéb felmerülő költséget önerőből kell fedezzenek (például utaztatás). A közös erőforrások rendelkezésre állnak minden tag számára, a Nulla Hulladék Hálózat kiadványai mindenki számára elérhetőek és biztosított önkéntesek részvétele is a rendezvényeken. Az erőforrásokra vonatkozóan a tagszervezetek egyetlen kötelessége, hogy betartsák az erőforrás megosztás kereteit (nagy értékű kellékeknél bérbeadási szerződést kötnek, a kiadványigényt előre jelzik) (2. táblázat).

A Nulla Hulladék Hálózat programokat dolgoz ki települések számára, amelyekben megfogalmazza, hogy miként lehetne csökkenteni és végül megszüntetni az adott településen a hulladékképződést. Minden ilyen tervet sajátosan egy-egy településre szabottan készítenek el. Fontos kiemelni, hogy ez csupán javaslat és nem hivatalos tervezet. Az első lépés mindig az, hogy lakossági felmérést végeznek, amely a település önkéntes, vagy kinevezett zöld köreinek feladata. Eddig csupán néhány ilyen település számára készült javaslat, de például Hajdúböszörmény városában ennek alapján került bevezetésre egy újféle szelektív szemétszállítási szisztéma. Békéscsaba városára a tervezet még készülöben van. A tervezési fázis ebben az esetben is több szakaszból épül fel és a

végső cél az, hogy az önkormányzat annak minél nagyobb részét valósítsa meg a gyakorlatban.¹⁰

6.3 Egyéb civil szervezetek együttműködése

Az egyesület jó kapcsolatot alakított ki több más profilú civil szervezettel is. Az egyik ilyen a Körös Klub, amely génbank révén különféle veszélyeztetett állat- és növényfajok megőrzésével foglalkozik. Szintén kapcsolódik az Egyesület tevékenységéhez a Magyar Természetvédők Szövetsége, amelynek elsődleges célja a természet egészének védelme és a fenntartható fejlődés gyakorlatba ültetésének elősegítése. A szervezet országos hálózattal rendelkezik és több helyszínen is megtalálható. A Zöld Csütörtök Természetvédő Kör a környezettudatos életszemlélet népszerűsítését tűzte ki célul, valamint aktívan részt vesz programok, táborok, túrák, rendezvények szervezésében, mindezt természetesen a környezettudatosságra alapozva. Szoros a kapcsolat a Körösök Völgye Turista Egyesülettel is, amely teljesítménytúrák, gyalogtúrák, vándortáborok szervezésével, a túraútvonalak karbantartásával, kijelölésével és az ehhez kapcsolódó dokumentációval foglalkozik. Az említett civil szervezetek szakmai segítséget nyújtanak az Egyesületnek (például segítenek madárgyűrűzésben, túraútvonalak felújításában, előadásokat tartanak a Látogatóközpontban, stb.). Rendszeresen megjelennek a helyi környezetvédelmi tematikájú rendezvényeken és rendelkezésre bocsájtják az erőforrásaikat, önkénteseket biztosítanak és interaktív standokat működtetnek.¹¹

¹⁰ Nulla Hulladék Hálózat, www.humusz.hu/nullahulladek/halozat (Letöltés ideje: 2013.03.13.)

¹¹ Bonyhádiné Pásztor E. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kapcsolatrendszeréről, önkéntes hálózatról, adatbázisáról, szemléletformáló programjairól.

7 Önkéntes programok

Az önkéntes programok szoros keretet alkotnak a fenntartható ideológiák népszerűsítésében és azoknak a jövő generációja számára történő átadásában. A fenntarthatóság kérdése napjainkban nagyon aktuális és a turizmustól nem elkülöníthető. A környezeti világunk globális méretekben is drámai sebességgel pusztul, az emberi kultúra pedig olyan mértékben hanyatlik, hogy a gazdasági életben versenyelőnyt teremthetnek mindazon szereplők, akik felismerik a fenntartható struktúrák kialakításában rejlő lehetőségeket és azokat átültetik a gyakorlatba (környezetgazdálkodás, környezetipar). Ennek a felismerésnek az alapjait részben az oktatásba, részben pedig az önkéntes programokban kell keresni.¹²

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület az utóbbi években óvodák, általános és középiskolák, valamint helyi felsőoktatási intézmények bevonásával aktívan részt vesz szemléletmódosító és környezettudatosságra ösztönző programokban. Az önkéntes programokban középiskolások és egyetemi hallgatók vesznek részt. A „Fiatal Önkéntes” program lényege, hogy olyan hallgatókat toborozzanak, akik érdeklődnek a turizmus és a környezetvédelem iránt. Az önkéntesek csapata jelenleg 15 egyetemi hallgatóból áll, akik nagyrészt már gyakornokként is segítették az Egyesület munkáját. Toborzás keretében Gyula, Békéscsaba és újabban már Szarvas városában is megszólítják az egyetemi hallgatókat, hogy csatlakozzanak a programhoz. Eddig még viszonylag kevés hallgatót sikerült elérni ezekből a felsőoktatási intézményekből, de az Egyesület munkatársai az elkövetkezendő időszakban nagyobb figyelmet szentelnek ennek a rétegnek a bevonására. Az önkénteseknek motiválnak kell lenniük a tekintetben, hogy miként lehet fenntarthatóan fejleszteni a térségben a turizmust, érdekeltnek kell legyenek a természeti értékek megőrzésében, vagy egyszerűen csak „zöld” gondolkodásúnak kell lenniük.

Az önkéntesek feladatkörébe az alábbi teendők tartoznak:

- Az Élővíz csatorna és környezetének tisztítása, folyamatos rendben tartása
- A Békéscsabai körtúra útvonalának bejárása, az útvonal takarítása, karbantartása (metszés, levelek összegyűjtése, stb.)
- A pihenőhelyek eszközeinek pótlása, karbantartása

¹² Kolarovszki A. (2009): Oktatás a fenntartható fejlődés szolgálatában. Szent István Egyetem Gazdasági Kar, Békéscsaba. p. 42.

- Rendszeres faültetés (önkéntes fa, „lagzi”fa, év fája stb.)
- Plakátolás, szórólapozás, marketing
- Külső rendezvényeken való megjelenés, standolás
- Belső rendezvényeken való mindenféle segítség (pakolás, sátorállítás, étel-ital előkészítése stb.)
- Eseti rendezvények, gyerekfoglalkozások szervezése
- Nyári táborok (gyerekek étkeztetése, mosogatás, pakolás, stb.)¹³

¹³ Bonyhádiné Pásztor E. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kapcsolatrendszeréről, önkéntes hálózatról, adatbázisáról, szemléletformáló programjairól.

8 Adatbázisok működtetése

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület széleskörű tevékenységének egyik fontos területe a meglévő adatbázisok működtetése. Az adatbázis tulajdonképpen az Egyesület hírlevelére feliratkozott magánszemélyek, önkéntesek, intézmények és egyéb zöld szervezetek tárolt adatait jelenti. A hírlevelek rendszeresen kiküldésre kerülnek a levelezési listán szereplők számára, amelyekben aktualitásokról, közelgő programokról, rendezvényekről esik szó. Mindezek mellett a környezeti neveléshez kapcsolódó, a természetről, a kultúráról szóló ismeretek közvetítése is folyik. A cél egy hatékonyabb kooperáció kialakulásának elősegítése a már említett szereplők közös munkájában, hogy a fenntarthatóság elterjesztése a gyakorlatban is megvalósuljon és ebben a helyi érdekcsoportok meghatározó szerepe erősödjön.

A hírlevél rendszert az Egyesület honlapjainak működésbelépésével párhuzamosan indították el 2008-ban. A levelezési lista jelenleg közel 500 főből áll elsősorban a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület tagtelepülések önkormányzataiból és művelődési házaiból. A szervezet munkatársai a „zöld” pedagógusokkal is itt tartják a kapcsolatot és a rendezvényeken magánszemélyek is feliratkozhatnak a hírlevelre. A kipostázásra rendszeres időközönként, havonta, illetve rendezvények előtt kerül sor.

9 Szemléletformálás, környezettudatos nevelés

Jelenleg Magyarországon a formális oktatásban nincs általánosan meghatározott irányelv a fenntartható fejlődés ismereteinek átadására vonatkozóan. Erre az egyik magyarázat az lehet, hogy minden közösségnek magának kell koncepciót meghatároznia a helyi sajátosságok figyelembe vételével. Az egyénnek és a közösségnek egyaránt fontos, hogy a civil szervezetekkel szorosan együttműködve érje el a kitűzött célokat. *„A nevelés és az oktatás feladata, hogy segítsen kialakítani egy olyan etikai, érték- és cselekvési rendszert, amely figyelmet fordít a kulturális identitásra, a demokratikus döntéshozatalra, a természet értékeire és a természeti erőforrások megfelelő felhasználására.”*¹⁴

Az egyes célcsoportokat különféle csatornákon keresztül éri el. Az egyetemistákat a már említett Fiatal Önkéntes Program berkein belül aktivizálják. A fiatalabbakat, az először 2008 februárjában megrendezésre került, Családi Napok környezetvédelmi rendezvény keretében szólították meg. A rendezvény eredetileg nem pályázati alapból, hanem önerőből valósult meg. A programok elsősorban kiállításokat foglaltak magukban, ahol az eredeti téma a hulladékmegelőzés és -feldolgozás, valamint az újrapapír módszerének népszerűsítése volt. A kiállítás egy kéthetes időszakot fogott át. A későbbiekben ezt a rendezvényt beépítették egy programsorozat keretébe, amelyre már pénzügyi forrást (29 millió forintot) is elnyert az Egyesület KEOP-pályázatok és helyi pályázatok formájában. A programnak a „Zöldülj! Fordulj!” nevet adták. A koncepció az volt, hogy egy folyamatosan változó interaktív programsorozat jöjjön létre, amely mindig más témát dolgoz fel és amely természetesen kötődik a környezetvédelemhez és a fenntarthatósághoz. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület épületéből kiinduló kezdeményezés eljutott számos közoktatási intézménybe, valamint Békéscsabán kívülre is. A „Zöldülj! Fordulj!” programsorozat mindezeréig 19 városban, megyén belül és megyén kívül, fordult meg vándorkiállítás formájában és számos további városban is tervbe vették, hogy megrendezik a programot. Az eljárás az, hogy a vándorhelyszíneken az Egyesület vezetői kiválasztanak egy személyt, aki játékos formában, interaktív jelleggel képes bemutatni a kiállítást a gyerekeknek. Ez az illető animátorként funkcionál és a későbbiekben megosztja a tapasztalatait a programról, valamint ő lesz a kapcsolattartó a hasonló témában érdekelt civil szervezetekkel. A kiválasztott személynek a Egyesület munkatársai módszertani

¹⁴ Kolarovszki A. (2009): Oktatás a fenntartható fejlődés szolgálatában. Szent István Egyetem Gazdasági Kar, Békéscsaba. pp. 7.

bemutató formájában prezentálják hogyan is kell a kiállítást vezetni. A vándorkiállítás helyszínéül iskolák, művelődési házak, vagy könyvtárak szolgálnak.

A kiállítás csak az egyik szegmense a „Zöldülj! Fordulj!” szemléletformálásnak. Ez egy komplex programsorozat volt, amely a Látogatóközpontban állandó bemutató asztalokkal, rendszeresen megjelenő folyóiratokkal rendelkezett és saját honlapot is üzemeltetett (www.zolduljfordulj.eu), ahonnan lekövethető a program eddigi eredménye. A figyelemfelhívás érdekében minden témához kapcsolódóan nagyméretű, „zöld” plakátokat is készítettek az Egyesület munkatársai. A program keretbe foglalása érdekében nyitó és záró rendezvények kerültek megrendezésre.

A kiindulás minden esetben az volt, hogy a Natúrpark munkatársai együttműködési szerződést kötöttek az oktatási intézményekkel és így létrejött egy hivatalos kapcsolat. Ezt követően hírlevél útján informálták az intézményeket, ahol a diákok számára a részvétel ingyenes volt. A cél a szemléletformálás, és a környezettudatos nevelés volt. A pénzügyi háttérrel a pályázati források révén biztosították. A Program méreteit és jelentőségét érzékelteti, hogy csupán Gyula, Békés és Békéscsaba területén összesen 12 ezer látogatót jegyeztek fel a program teljes időszaka alatt.

A „Zöldülj! Fordulj!” programsorozat három téma köré épült, melyek az alábbiak:

9.1 „Zöldülj! Fordulj! A Ház Körül” programok (2011. április 4-15.)

- Madárbarát kert műhely: A látogatók betekintést nyerhettek a madárbarát kert kialakításának fortélyába.
- Komposztálás műhely: Az otthoni kertben a hulladékmegelőzés szerepét mutatták be komposztálás által, játékos formában.
- Biokertészet műhely: A békési Biokultúra Egyesület minősített biogazdái workshopot tartottak az ökológiai gazdálkodás témakörében.
- Helyi termék műhely: Itt a helyi termékek vásárlására és fogyasztására hívták fel a figyelmet.
- Természetes textilek műhely: A látogatók megismerkedhettek a természetes textilek előállításának folyamatával, a nagyipari termeléshez képest azok előnyeivel, valamint környezetbarát mivoltukkal.
- Kézműves műhely: A kertészkedés és a vetőmagok álltak a középpontban.

- Előadások: Az előadások a biogazdálkodásról, a méhészetről, a gyógynövényekről, a madárvédelem fontosságáról és a helyi termékekről szóltak.

A „Zöldülj! Fordulj! A Ház Körül” program egy KEOP támogatásból megvalósuló programsorozat első része volt. Az interaktív kiállítás két hétig volt megtekinthető a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület Látogatóközpontjában, amelyre a látogatók 12 partner településről érkeztek. Több mint 1000 fő járta végig a tematikus műhelyeket, ahol a környezettudatossággal kapcsolatos tudnivalókat szakemberek ismertették a gyerekekkel interaktív foglalkozások keretében. Mindezek mellett előadások is voltak, ahol a hagyományos és biogazdálkodásról, valamint a fenntarthatóság alapjairól beszéltek.

9.2 „Zöldülj! Fordulj! A Természetben” programok (2011. április 30 – június 15.)

- Aktív családi nap a ligetben: A rendezvény a békéscsabai Széchenyi Ligetben került megrendezésre az egészséges életmód, a természetjárás és a „zöld gondolatiság” terjesztése keretében.
- Túrák pedagógusok, civil szervezetek részére: Gyermekkel, fiatalokkal foglalkozó civil vezetők, pedagógusok túravezetők és szakemberek irányítása mellett ismerkedhettek meg élménypedagógiai módszerekkel.
- Gyalogos, kerékpáros és vízi túrák gyermekcsoportokkal: Környezetismereti, földrajzi, biológiai, történelmi és mozgáskultúrát fejlesztő programok iskolások számára.

A programsorozat másik eleme A „Zöldülj! Fordulj! A Természetben”, amely az egészségtudatosságra, az egészséges életmódra, a testmozgás fontosságára hívta fel a figyelmet gyalogos, kerékpáros és vízi ismeretterjesztő túrák által. A túrák elismert szakemberek és túravezetők bevonásával zajlottak, a technikai eszközöket pedig előzetes regisztrációt követően az Egyesület ingyenesen bocsájtotta rendelkezésre.

9.3 „Zöldülj! Fordulj! A Házban” programok (2011. november 15-30.)

- Kiállítások:
 - Ökoszatyor kiállítás Kecskemétről
(A Zöld Ernyő projekt országos pályázatának vándorkiállítása)

- Zöldülj! Fordulj! a házban és a ház körül
(A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület szemléletformáló vándorkiállítása)
- Hulladékból Termék kiállítás
(Az Öko-Pack nonprofit kft. vándorkiállítása)
- Zöld Műhelyek:
 - Tudatos vásárlás, ökocímkék
 - Környezetbarát háztartás
 - Hulladékmegelőzés
 - Hulladékcsökkentés, újrapapír népszerűsítés
- Előadások és bemutatók fiataloknak az egészséges alternatív jövőképekről
- Zöld Konyha: Egészséges élelmiszerekről tanultak és ételeket készítettek el a gyerekek szakemberek felügyelete mellett.
- Filmklub: Filmvetítések a HuMuSz Szövetség által meghirdetésre került Nulla Hulladék Hálózat és a Európai Hulladékmegelőzési Hét keretében.

A programsorozat utolsó elemeként a „Zöldülj! Fordulj! A Házban” kezdeményezés került megrendezésre. A program a zöld szemléletformálást célként kitűzve interaktív kiállítások, bemutatók és zöld műhelyek révén népszerűsítette az alternatív hétköznapi megoldásokat és a környezettudatos gondolkodásmódot.

A programsorozat végéhez közeledve egy vetélkedő került megrendezésre annak érdekében, hogy felelevenítsék a program során tanultakat és azokat memorizálják. A vetélkedő egy feladatlap formájában került kivitelezésre és a gyerekeknek információkat kellett összeszedniük a programra vonatkozóan. A kérdések a fenntartható életmódra és a fenntartható fejlődésre vonatkoztak. A vetélkedőben három korcsoport vehetett részt: óvodások, általános iskolások (10-12 évesek) és általános és középiskolások (13-16 évesek).

Az ingyenes programokra szervezeten érkeztek a diákok nemcsak Békéscsabáról, hanem a tagtelepülések iskoláiból és óvodáiból is. A koncepció a „zöld” gondolat megjelenítése volt

a rohanó hétköznapiak közepette. A három téma jól elkülöníthető volt a tavaszi, kertészeti teendőkre; a nyári aktív turisztikai szezonra és az őszi időszakra.¹⁵

¹⁵ Bonyhádiné Pásztor E. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kapcsolatrendszeréről, önkéntes hálózatról, adatbázisáról, szemléletformáló programjairól.

10. Projektmenedzsment

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület szervezésében számos eszközbeszerzés, illetve interregionális együttműködés valósult meg. A fontosabb programok közül kiemelt szerepe volt a „Magyar-Román mintaértékű turisztikai vállalkozásfejlesztő modell a Körösök Völgyében” és a „Tematikus Turisztikai Programok szervezése a Körösök Völgyében” elnevezésű projekteknek. A jelenleg is aktív turisztikai projektek közül jelentős a „Határtalanul két keréken” bicikliút hálózat fejlesztés, amely Románia és Békés megye között kerül megvalósításra.

10.1 Magyar-Román mintaértékű turisztikai vállalkozásfejlesztő modell a Körösök Völgyében

A program keretén belül magyar és román kis-, valamint középvállalkozók lehetőséget kaptak, hogy workshopok formájában és a Munkaügyi Központ által rendelkezésükre bocsájtott adatok felhasználásával megtervezhessék átfogó fejlesztési stratégiájukat. A projekt hosszú távon a gazdasági életet élénkíti a turisztikai ágazaton keresztül a határ menti térségekben. A program elsősorban az aktív-, a lovas-, a falusi- és az ökoturizmusban érdekelteket célozta meg. A résztvevők rendszeres időközönként meghívást kaptak szakmai rendezvényekre, fórumokra, amelyek helyszínéül Békéscsaba, Sarkad és Nagyszalonta városok önkormányzatai szolgáltak. A találkozók eredményeként a résztvevők egy központi adatbázis kiépítése mellett döntöttek, egy Nemzeti Diverzifikációs Program keretében a turisztikai tevékenységek ösztönzését szolgáló támogatásra nyújtottak be pályázatokat (például Határtalanul két keréken projekt). Továbbá megszületett a koncepció olyan programsorozatokra is, mint például a Körösök Völgye Határtalan Vándortúra és Zenei Fesztivál. A projekt teljes összköltség 26.7 millió Ft volt.

10.2 Tematikus Turisztikai Programok szervezése a Körösök Völgyében

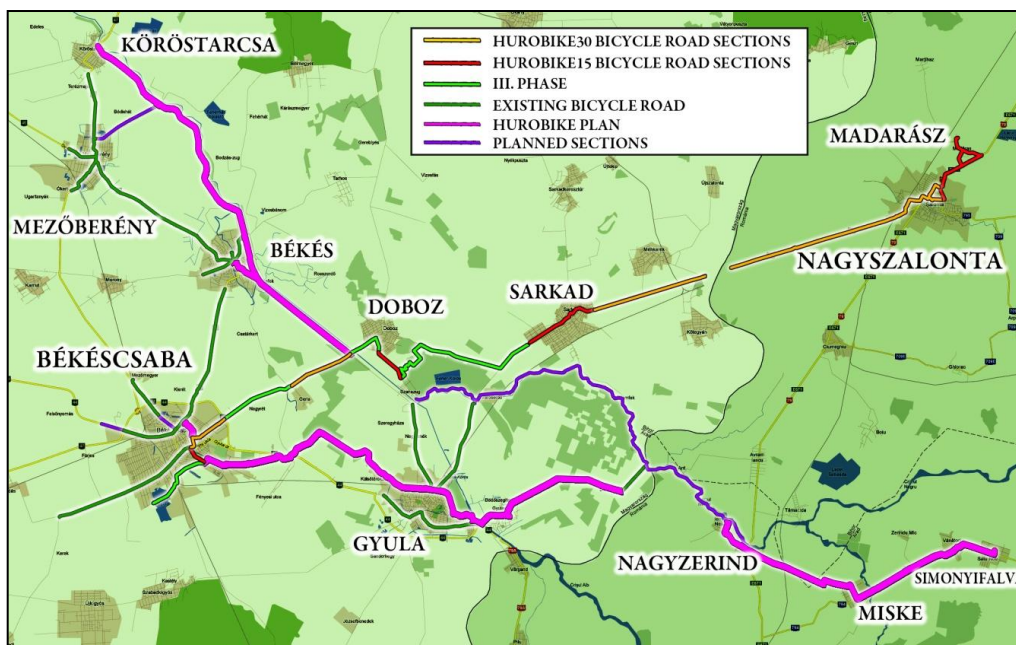
A program a Körösök Völgyében a tematikus turisztikai lehetőségek fejlesztését tűzte ki célul. A projekt 31.8 millió Ft összköltségéből a Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulásával közösen, a későbbiekben kölcsönözhető, turisztikai eszközbeszerzést valósított meg 2db sárkányhajó, 12db túrakenu, 14db kerékpár, 9db GPS

készülék, 10 pár nordic-walking bot formájában. Az eszközbeszerzés mellett a rendelkezésre álló forrásból kiadványokat készítettek, honlapot fejlesztettek, valamint sor került 5 stég kihelyezésére és 15 különböző tematikus túraútvonal kidolgozására is.

10.3 Határtalanul két keréken

Turisztikai célú kerékpárút építése több szempontból is előnyös egy adott térség számára. Jelen esetben a fejlesztés célja az volt, hogy a Békéscsabai bánya tavak és Románia Madarasz településének termál fürdőjét összekössék érintve Gerla, Doboz, Sarkad és Nagyszalonta településeket. A kerékpárút beruházás lehetővé teszi a térség környezetbarát megközelítését és elősegíti az aktív turizmus térnyerését a határ mindkét oldalán. Az egészséges életmód és a biciklis közlekedési mód térnyerése egyre fokozódik a lakosság körében, amelyet a turisztikai információs pontokban is érzékeltek és ehhez igazították a kerékpárút fejlesztéseket. A Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretein belül 5,1 millió € forrás áll rendelkezésre, amely nagy részben vissza nem térítendő ERFA hozzájárulás.¹⁶

1. ábra: A Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében megvalósuló bicikliút hálózat fejlesztés (létező és tervezett útvonalak)

Forrás: Körösök Völgye Natúrpark Egyesület

¹⁶ Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, <http://korosoknaturpark.hu/index.php?menuid=3&submenuid=1> (Letöltés ideje: 2013. 03. 28.)

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület mellett más szervezetek is élnek az aktív turizmus kínálta lehetőségekkel. A Százlábú Egyesület egész évben szervez kerékpáros túrákat a Körösök Völgye területén és a romániai hegyekben, amelyekre képzett túravezetőket is biztosítanak. A Fenntartható Térségért Alapítvány a Körösök Völgye kerékpáros turizmusának egyik kulcsszereplője. A szervezett túrák lebonyolítása mellett minden olyan fesztiválon is jelen van, ahol a kerékpáros turizmusnak létjogosultsága lehet. A Csabai Bihargók Turista Egyesület nevéhez köthető a több alkalommal is megrendezett békéscsabai „Critical Mass” esemény, amelynek a keretében több száz kerékpáros vonult fel a város utcáin.¹⁷

¹⁷ Körösök Völgye Natúrpark Egyesület,
<http://korosoknaturpark.hu/popuphuromicrosite.php?type=1&menuid=3&submenuid=1&subpointid=50>
(Letöltés ideje: 2013. 03. 28.)

11. Fesztiválok, rendezvények

Békés megye számos olyan fesztiválnak és rendezvénynek ad otthont, ahol a legfőbb vonzerő a környezet- és egészségtudatosság igénye, illetve a gasztronómiai és egyéb helyi hagyományok megismerésének szándéka.

11.1 Békési Szilvapálinka Út

Az Út projekt a Békési Szilvapálinka népszerűsítését tűzte ki célul, amely az Európai Unióban földrajzi eredetvédelem alatt áll. Az eredetvédett Békési Szilvapálinka csak Békés megye 17 településén állítható elő, kizárólag vörösszilvából. A földrajzi védelmet három tényező biztosítja, úgymint a magas napsütéses órák száma, a kötött talaj és a Körösök Völgyének jótékony klímája. A Békési Szilvapálinka Út lehetőséget nyújt ennek a hungarikumnak a megízlelésére a Közép-Békési Centrum három településén (Békés, Békéscsaba, Gyula).

11.1.1 0 kilométer Pálinka Bolt – Gyula

A pálinka út kiinduló pontját, a 0. kilométert Békés megye legmeghatározóbb idegenforgalmi városában, Gyula központjában alakították ki. A három bemutatóhely, a Békési Szilvapálinka Centrum, a békéscsabai Árpád Pálinkatanya és a Gyulai Pálinka Kóstolóház összefogásával jött létre a Pálinkaút Kft. néven működő „központ”. A bolt nem csupán üzlet, lényegesen több, mint egy egyszerű információs iroda. A koordinációs szerep abban nyilvánul meg, hogy a térségbe érkező turistacsoportokat megszervezi, a vendégeket informálja, részletes tájékoztatást ad a Békési Szilvapálinka Út túraútvonalairól, illetve a bemutatóhelyek egyedileg szervezett turisztikai programjairól. A komplex turisztikai szolgáltatás csomagok mellett a Pálinkaút Kft. mindhárom vállalkozásának termékeivel is találkozhatnak az ide látogatók. Az üzletben természetesen az előállított pálinkák teljes palettája megvásárolható.

11.1.2 Békési Szilvapálinka Centrum – Békés

A Békési Szilvapálinka Centrum 2011. június 4-ét követően kezdte meg tevékenységét Békés városában. A Centrum épülete egy négyszintes, 857m²-es alapterületű, műemléki védelem alatt álló építmény, amely múzeumi funkciókat lát el, de konferenciák, versenyek, meetingek, képzések megrendezésére is kiválóan alkalmas. Az épületben helyet kapott egy

60 férőhelyes kóstolóterem és egy látvány pálinkafőző berendezés. Az ide látogatók természetesen itt is vásárolhatnak a helyi termékekből.

11.1.3 Árpád Pálinkatanya – Békéscsaba

Békéscsabán a pálinka kóstoltató és bemutató helyek kialakítására a forrást pályázati támogatásból szerezték (Dél-Alföldi Regionális Operatív Program 2.1.1. D). A helyszínen lehetőség nyílik a pálinkák megízlelésére, valamint a pálinkakészítés hagyományainak megismerésére. A pálinkatanyán a hagyományos előtornácos (podsztyenás) épületben megtalálhatók a kisüsti és oszlopos technológiák, a főző- és egyéb technikai berendezések, amelyeket a vendégek idegenvezetés mellett tekinthetnek meg. A látogató a főzőmester irányításával megismerkedhet a pálinkafőzés tudományával a gyümölcstől egészen a palackozás folyamatáig, illetve megtekintheti a pálinkalepárlást és megtanulhatja a szakszerű pálinkakóstolás alapjait. Mindeközben igény szerint tradicionális Békés megyei ételek kerülnek felszolgálásra (például csabai kolbász, szalonna, disznótoros, pástétomok, körözött, dagadó), mintegy bemutatva a hagyományos helyi gasztronómiai ízvilág sokszínűségét.

11.1.4 Gyulai Pálinka Kóstolóház – Gyula

Gyula helyi látványosságainak köre jelentős elemmel bővült a Gyulai Pálinkaház megnyitását követően. A várostól 4-5 perces autózással elérhető a Gyulai Pálinka Kóstolóház, amely a modern, de mégis hagyománytisztelő építészeti megoldásoknak köszönhetően harmonikusan illeszkedik a békési tájba. Az épület az elvárható kóstoló és termék bemutató funkciók mellett a magyar kultúra bizonyos elemeiben történő alaposabb elmélyülést is célozza. A gasztronómiai élményeket fokozandó a kemencében kenyérlángos, ropogós házi kenyér, vagy akár malacpecsenye is készíthető, valamint bográcsos és grillezett ételek elkészítése is lehetséges. A Gyulai Pálinka Kóstolóházban lehetőség van különféle partyk, vállalati vacsorák, családi rendezvények, meetingek megrendezésére. A gyulai pálinkakészítés gyökerei közel 300 évre nyúlnak vissza báró Harruckern János koráig. A földrajzi eredetvédett pálinkák mellett immár 30 új terméket is előállítanak (például erdei, vad gyümölcs különlegességek), illetve specialitásuk a házasított pálinkák, a Gyulai évszakok.

2. ábra: A Békési Szilvapálinka Út

Forrás: Békési Szilvapálinka Út Prospektus

A Békési Szilvapálinka Út nem egyszerűen kulináris élmény a térségbe látogatók számára, hanem komplex turisztikai szolgáltatás-csomagot is kínál láncszerűen felépített programjaival. A három helyszín (Békés, Békéscsaba és Gyula) különféle szabadidős tevékenységekkel kiegészítve várja a vendégeket, amelyekről a kiinduló pontnál, a 0 kilométer Pálinka Bolt tájékoztatja a túrázni vágyókat. A Békési Szilvapálinka Út valamelyest egységes elemeket is tartalmaz, hiszen ugyanazon tematikára épül mindhárom attrakció. A kulináris élmények jelentik a legfőbb motivációt. Mindezek mellett gyakorlott idegenvezető segítségével lehetőség nyílik a három város építészeti, ökoturisztikai tanösvényeinek, természeti értékeinek a megismerésére gyalogosan, kerékpáron, vagy akár az Élővíz-csatornán csónakázva (2. ábra).¹⁸

¹⁸Körösök Völgye Natúrpark Egyesület (2011): Békési Szilvapálinka Út (prospektus). Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, Békéscsaba. p. 20.

11.2 Biopiac (Békéscsaba - Széchenyi liget)

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kezdeményezése a békéscsabai Széchenyi Ligetben immáron heti rendszerességgel megrendezésre kerülő úgynevezett Biopiac. A piac színteréül időjárástól függően a Látogatóközpont külső kiépített tere, rossz idő esetén pedig a benti Nagyterem szolgál. A Biopiac létrehozásával az egyik célkitűzés az volt, hogy értékesítési felületet teremtsenek a bio- és a helyi termelők számára, a másik pedig az volt, hogy szemléletváltás menjen végbe a lakosság körében. Az egészséges életmódra, az egészséges élelmiszerek fogyasztásának fontosságára szeretnék felhívni a figyelmet. A piacon jelenleg elsősorban helyi termelők képviseltetik magukat, lévén, hogy a biogazdálkodással kapcsolatos szigorú szabályozásoknak egyelőre nem sok termelő képes megfelelni. A szombat délelőttönként megrendezésre kerülő piacon átlagosan 15 termelő vonultatja fel portékáit, úgymint helyi zöldségeket, gyümölcsöket, növényi csírákat, házi készítésű lekvárokat, mézeket, teljes kiőrlésű lisztből készült pékárukat. Az egészséges élelmiszerek népszerűsítése mellett a piac hozzájárul ahhoz is, hogy a középkorú termelők, akik egyébként nehezen tudnák promótálni a saját tevékenységüket, némi reklámot kapjanak. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület az egységes imázs érdekében rendelkezésre bocsájt a termelők számára sátrakat, padokat és asztalokat.

A Biopiac sikerességén felbuzdulva a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület a Látogatóközpontjában állandó jelleggel létrehozta a Körösök Völgye Kincsei helyi termékek boltját. A kezdeményezés egyelőre még csak kisebb méretben működik, de kiváló lehetőséget biztosít a helyi termelők számára, hogy az ő részükre kihelyezett polcokon az Egyesület munkatársai árusítsák a termékeket minden nap, amikor a Látogatóközpont nyitva tart. Az értékesítési feladatokat az Egyesület munkatársai végzik, akik a bevételt később átadják a termelők számára. Ezzel a kezdeményezéssel bővült a helyi gazdálkodók és termelők jövedelemszerző képessége, miközben az egészséges életmód jegyében népszerűsíthetik hagyományos helyi termékeket.¹⁹

11.3 Bioritmus Fesztivál (Békéscsaba - Széchenyi liget)

A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület által indított Zöldülj! Fordulj! – komplex szemléletformáló programsorozat jegyében kerül megrendezésre minden év

¹⁹ Kovács K. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület tevékenységéről, aktuális és már lezárt programjairól, pályázatfigyelő rendszerének működéséről.

szeptemberében a békéscsabai Bioritmus Fesztivál, a békéscsabai Széchenyi liget területén (3. ábra). A rendezvény szintén pályázati forrásból valósul meg. A fesztivál a természetes egészség színtere, ahol a látogatók évről-évre más-más programokkal ismerkedhetnek meg, de természetesen vannak visszatérő elemek is. Általában megrendezésre kerül egy úgynevezett elő nap, amikor is a gyerekek részt vehetnek a mesesátor, a kézműves játszóház foglalkozásain, valamint kipróbálhatnak számtalan kreatív és mozgással kapcsolatos játékot. Az egészséges életmód jegyében több olyan program is lebonyolításra kerül, amelyek természetes gyógymódokat népszerűsítenek (például masszázs, hangterápia, reflexológia, kineziológia, böjt tanácsadás). Szintén az egészség jegyében kerül megrendezésre a GyógyTeaHáz, amely minden évben gyógyító teákkal, szörpökkel, koktélokkal, élőzenével, függőágyakkal, valamint szalmabútorokkal várja az érdeklődőket. Természetesen hagyományos ételkülönlegességek kóstolására is lehetőség nyílik (bivalypörkölt, birkagulyás, keselyleves, egyéb vegetáriánus ételek). Az Előadásátorban több egészséges étkezéssel, hulladékcsökkentéssel, valamint fenntartható szemléletmóddal kapcsolatos előadást hallgathat meg a látogató. A természetes egészség ünnepén alternatív, hagyományos zenei stílusokat képviselő előadók is fellépnek.²⁰

3. ábra: A 2012-es BioRitmus Fesztivál térképe

Forrás: BioRitmus Fesztivál, www.bioritmusfesztival.hu

²⁰ Bonyhádiné Pásztor E. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kapcsolatrendszeréről, önkéntes hálózatról, adatbázisáról, szemléletformáló programjairól.

11.4 Körösök Völgye Határtalan Vándortúra

A Vándortúra a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület és a Százlábú Egyesület szervezésében valósul meg 2013-ban immár harmadik alkalommal. A túra teljesíthető kerékpáron, vagy vízi túra formájában is. A 6 napos, 5 éjszakás túra lényege, hogy a résztvevők eljussanak Romániából Békés megyébe. A túra a látnivalókban gazdag Bihari-hegyekből indul és a Borzi-szoroson, valamint a Béli-hegyeken keresztül a Fekete-Köröst követve Békés városában ér véget (4. ábra).

4. ábra: A 2013-as Körösök Völgye Határtalan Vándortúra térképe

Forrás: Százlábú Egyesület – Határtalan Vándortúra

(<http://www.szazlabu.hu/index.php/hatartalan-vandortura/>)

A túra célja, hogy felhívják a figyelmet a Körösök Völgyében fellelhető változatos természeti és kulturális látnivalókra. „A tájnak a szokásosnál is gazdagabb környezeti és természeti értékein kívül az itt élők történelmi, néprajzi, vallási és kulturális sokszínűsége, valamint a Körösök mentén élő Partiumi szórvány magyarság vendégszeretete meghatározó hangulatot biztosít a több napos programnak.”²¹ olvasható a Százlábú Egyesület honlapján. A túraprogramon való részvételhez előzetes regisztráció szükséges annak érdekében, hogy a szervezők biztosítani tudják a szükséges felszereléseket. A többnapos túrára jelentkezők számára kiépített táborok biztosítják a zavartalan pihenést,

²¹ Százlábú Egyesület, <http://www.szazlabu.hu/index.php/hatartalan-vandortura/> (Letöltés ideje: 2013.14.13.)

ahová minden felszerelést zárt teherautók szállítanak, így a túrázóknak sem a biciklikén, sem a kenuban nem kell felesleges terhet cipelniük. A szervezők esténként vacsorát biztosítanak a résztvevők számára és boltok is találhatóak minden tábor közelében. Igény szerint, korlátozott számban falusi vendéglátó üdülőházak is igénybe vehetők, amelyek viszont egyéni önköltséget jelentenek, mivel ezek a túra részvételi díjában nem foglaltatnak benne. A program részvételi költsége túra nemenként változik, de sem a kerékpáros sem pedig a vízi túra esetében nem haladja meg a 23E Ft / fő összeget. Természetesen az is lehetséges, hogy az érdeklődők csak az utolsó befutó napon csatlakozzanak a vízi, vagy a kerékpáros menethez, illetőleg, hogy csak egy egynapos gyalogtúrára vegyenek részt a kiindulóponttól számítva. A választási lehetőségek a túrák időtartamára vonatkozóan nagyon változatosak.

11.5 Csabai Körtúra

A Csabai Körtúra Békéscsaba városának és szűkebb külterületi körzetének látnivalóit igyekszik megismertetni az aktív túraélmény szellemében. A túraútvonal kialakítása az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében valósult meg. A konkrét projekt megnevezés „Természet és Kultúra Ösvényein” békéscsabai ökoturisztikai útvonal kialakítása címet viseli. Az útvonal a várost átszelő Élővíz-csatornát és a Gerlai-holtágakat kíséri, amelyek egy „zöld folyosót” alkotnak számos természeti és kulturális értéket összefogva. A túraútvonal teljesíthető gyalogosan, vagy kerékpárossal és ennek megfelelően fél-egynapos kikapcsolódást tesz lehetővé a túrázók számára. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület által kihelyezett interaktív táblák a játékos ismeretterjesztést és ismeretátadást célozzák korosztálytól függetlenül. A Körtúra legjobb kiindulási pontjaként a Széchenyi-ligetben található Körösök Völgye Natúrpark Egyesület Látogatóközpontja szolgál. A túrázók itt felszerelkezhetnek néhány tájékoztató szolgáló kiadvánnyal. Innen az Élővíz-csatorna mentén, a kijelölt túraútvonalat követve a városi ember számára ritkán elérhető élményeket szerezhetünk. A Körtúra túrajelzéseit az Egyesület munkatársai gondozzák.²²

Az egészségtudatos életmód, a természetjárás és az aktív turizmus iránti növekvő igény globális szinten is jelentősen fejlődő tendenciát mutat. A turizmus szerepe a 21. században egyre inkább felértékelődik és hosszú távon Magyarországon is azok a térségek járnak jól,

²² Körösök Völgye Natúrpark Egyesület (2012): Csabai Körtúra térkép. Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, Békéscsaba. p. 2.

amelyek bekapcsolódnak az ilyen jellegű turisztikai fejlesztésekbe. A Dél-Alföld nem kiemelt turisztikai üdülőkörzet, de a fenntartható fejlesztéseket kihasználva az aktív turizmus és a gasztrokulturális rendezvények iránti igények kielégítése kitörési pontot jelenthet a régió és Békés megye számára.²³

11.6 Madzagfalvi Napok (Békés)

Békésen minden évben nyár végén megrendezésre kerülnek a Madzagfalvi Napok. Ez a város legnagyobb eseménye, amelyen hagyományosan megidézésre kerül valamely népi szokás (például a madzagfalvi lakodalmak, a vásári komédiák, a népi játékok világa). Az esemény már a kezdetek óta bővelkedik olyan programokban, amelyeken kifejezetten a városban élők vesznek részt (például sportmérkőzések, családi futónap, Küzdősport Gála). A Belencéres Néptáncgyűttes, a Városi Színjátszó Stúdió és Békés Város Fúvózenekara csak néhány példa a rendszeresen fellépőkre. A fesztiválemek közé tartozik a Körös-Körül Kistérségi Fesztivál bemutatója, a kerékpártúra, a kisállatok simogatása és örökbefogadása, a díszmadár-kiállítás, a csónakázás, illetve a Madzagfalvi Cica- és Kutyaszépségverseny. Az egészséges életmódot támogató programok sorából kiemelendő a Madzagfalvi Hétpróba, a Békés Bikája – Erősemler verseny, a Sárkányhajó verseny és az Extrém biciklis bemutató. A helyi ízeket kipróbálni vágyók számára bográcsban készült ételek állnak rendelkezésre. A programsorozatot minden alkalommal zenés tűzijátékkal zárják. A békési Madzagfalvi Napok nyugodt környezetben, a városi Erzsébet-ligetben kerülnek megrendezésre. Az 1999 óta létező fesztivál nagy előnye, hogy a helyi lakosság részvételére alapoz, a programok nagy része pedig a hagyományos népi kultúra, a tradicionális ízek felelevenítését célozza.²⁴

11.7 Csabai Kolbászfesztivál

A Csabai Kolbászfesztivál Kelet-Közép-Európa egyik legismertebb és legjelentősebb gasztrokulturális rendezvénye, amely Békéscsaba városának imázsát leginkább meghatározza. A programok középpontjában a gasztronómiai hagyományok állnak, úgymint a csabai kolbászkészítés és a disznótoros tradíciók. Az eseményen megtekinthetők városi és vidéki, valamint szlovák és magyar gasztrokulturális szokások. A vendégeket

²³ Borbola G. – Molnár I. – Gurzó I.: Néhány gondolat a Dél-alföldi régió turisztikai helyzetéről 2004 és 2006 között (Letöltés ideje: 2013.02.25.) p. 12.

²⁴ Túri Andrea (2012): Madzagfalvi Napok, Körösök Völgye Élménymagazin, 1. évfolyam, 1. szám. pp. 72-73.

minden nap bemutatókkal, főző- és kolbászkészítő versenyekkel, helyi hagyományőrző csoportok fellépésével, élelmiszeripari és turisztikai kiállításokkal, valamint borsátorral várják a szervezők. A Fesztivál már évek óta otthont ad az Élelmiszeripari és Mezőgazdasági Kiállításnak, amelyen lehetőség nyílik a régió termékeinek megismerésére. Az érdeklődők megvásárolhatják a termékeket, amelyek a magyar hagyományt és minőséget képviselik (például házi és kisüzemi készítésű füstölt kolbászok és kézműves, valamint népművészeti termékek). A rendezvényen széles bor- és pálinkaválasztékkal képviseltetik magukat a legismertebb hazai pincészetek és pálinkafőzdek. A fesztiválozók nemcsak a kulináris élményeket élvezhetik, hanem a Fesztivál négy napja alatt megtekinthetnek számos hazai és külföldi disznóvágás-bemutatót is. A Csabai Kolbászfesztivál 2009-ben és 2012-ben ismételten elnyerte a kiváló minősítésű gasztronómiai fesztivál címet. A rendezvény évről évre növekszik és egyre nagyobb vendégtömeget vonz a térségbe hazai és nemzetközi viszonylatban is, olyanokat akik megszeretnék ismerni a helyi gasztrokulturális sajátosságokat.²⁵

11.8 Csabai Sörfesztivál és Csülökpárádé

A Csabai Sörfesztivál és Csülökpárádé immár szintén hagyományosnak számító Békéscsaba városában nyaranta megrendezésre kerülő gasztronómiai esemény, amelyen különféle sörgyártók képviseltetik magukat. A rendezvény célkitűzése, hogy népszerűsítsék az új és már ismert márkákat, a kulturált sörfogyasztást, valamint minél szélesebb körrel megismertessék Békéscsaba és Békés megye látványosságait, nevezetességeit. Az ismert nagy sörgyárak és több mint 50 fajta sörkülönlegesség mellett kisebb, házi kézműves sörfőzdek is képviseltetik magukat egyedi termékekkel. A magyar gasztronómiai hagyományok ápolása a Csülökpárádén kiemelkedő szereppel bír. A látogatók számos helyi ételkülönlegességet, például a rendezvény névadó fogását, a főtt csülköt is megízlelhetik. Az eseményen a hagyományokhoz híven csülökfőző verseny is megrendezésre kerül.²⁶

11.9 Gyulai Kolbász és Sódar Mustra

A Gyulai Hentesek Hagyományőrző Egyesületének szervezésében kerül megrendezésre a Gyulai Kolbász és Sódar Mustra, amely a város egyébként sem szegényes turisztikai és

²⁵ Programturizmus – Csabai Kolbászfesztivál 2013, www.programturizmus.hu/tdestination-csabai-kolbaszfesztival.html (Letöltés ideje: 2013.04.14.)

²⁶ Csabai Sörfesztivál és Csülökpárádé, www.csabaisorfesztival.hu (Letöltés ideje: 2013.04.14.)

gasztronómiai kínálatát színesíti. A tradicionális élelmiszerek kedvelői itt megismerkedhetnek számos őstermelő kézműves és hagyományos módon előállított termékével, hazai és külföldi húsipari kiállítóval, valamint megkóstolhatják a környékbeli és az ország számos egyéb pontjáról érkezett hentesek finomabbnál finomabb portékáit. A rendezvényt versenyek, kiállítások hagyományos disznóvágás, szakmai és gasztronómiai bemutatók, kirakodóvásár és koncertek teszik változatossá. A Gyulai Vár tövében lovagi torna bemutatókkal szórakoztatják az ide látogatókat. A hagyományos kolbászok és sonkák mellett tradicionális hungarikum pálinkákkal és borkülönlegességekkel várják a vendégeket.²⁷

²⁷ Programturizmus - Gyulai Kolbász - és Sódarmustra 2013, www.programturizmus.hu/tdestination-gyula-kolbasz-sodar-mustra-fesztival.html (Letöltés ideje: 2013.04.14.)

12. Turisztikai motivációk empirikus vizsgálata a fenntarthatóság jegyében

A vizsgált téma behatóbb megismerése érdekében saját kérdőíves felmérést is végeztünk. A következőkben ennek elemzésére, a kapott eredmények bemutatására és ezt követően fejlesztési javaslatok megfogalmazására kerül sor.

12.1 A felmérés célja

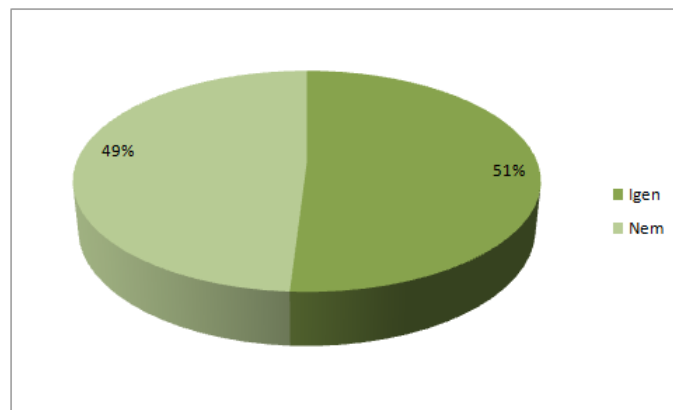
A fenntartható turisztikai fejlesztések Békés megyei vonatkozásainak vizsgálatához korlátozott számú forrás áll rendelkezésre. Annak érdekében, hogy közelebbi és átfogóbb képet kapjunk minderről, szükséges volt egy saját kérdőíves kutatás elkészítése, amely a helyi sajátosságok tükrében közelíti meg az érintett témát. Ennek jegyében az interneten közzé tettünk egy kérdőívet, amely mintegy felmérte, hogy a kitöltők mennyire vannak tudatában a fenntarthatóság tényleges célkitűzéseinek és azt, hogy ezek mennyire esnek egybe a saját motivációikkal. A kérdések direkt és indirekt módon fogalmazódtak meg, ezáltal kiszűrhetők voltak, a tényleges álláspontok, az emberek véleménye a fenntartható turisztikai attrakciókról. A vizsgálat eredménye fejlesztési iránymutató is egyben.

A mintavételnél során korra, nemre valamint iskolai végzettségre való tekintet nélkül, 112 emberrel töltöttem ki a kérdőívet. A kitöltők átlagéletkora 31 év, amelyből 44% a nők és 56% a férfiak részaránya. Az iskolai végzettség alapján azt láthatjuk, hogy a válaszadók 10%-a általános iskolai végzettséggel, 58%-a érettségivel, 32%-a pedig felsőfokú iskolai tanulmányokkal, esetlegesen diplomával rendelkezik.

12.2 Vizsgálati eredmények

Az első kérdés arra vonatkozott, hogy a kérdőív kitöltői találkoztak e már valamilyen formában a fenntartható turizmus fogalmával. A válaszadók 51%-a jelölte az igen opciót és 49% a nemet. A válaszok alapján az a következtetés vonható le, hogy a lakosság közel fele még mindig nem rendelkezik kielégítő ismeretekkel a fenntartható turizmussal kapcsolatban. A turisztikai desztinációknak és a civil szervezeteknek támogatniuk kell minden, a fenntarthatóság népszerűsítését célzó programot annak érdekében, hogy a fent említett helyzet megváltozzon (5. ábra).

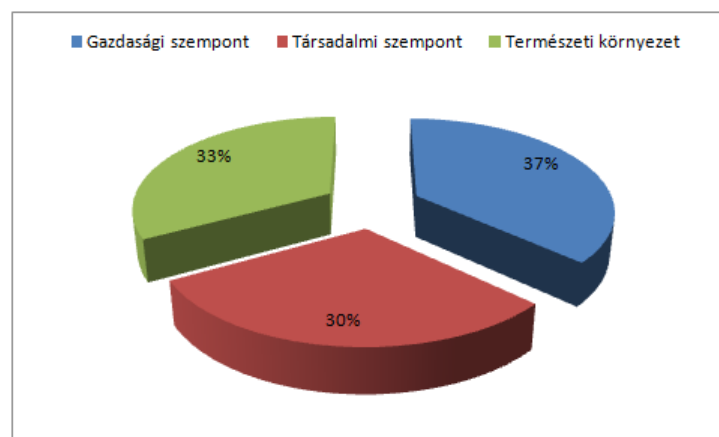
5. ábra: Találkozott már a fenntartható turizmus fogalmával?

Forrás: Saját kérdőív

A második kérdés arra irányult, hogy a kitöltők több lehetséges válasz közül jelöljék be azokat a szegmenseket, amelyek a fenntartható turizmus kialakítása során figyelembe veendők. Az adott válaszok alapján leolvasható, hogy az emberek a gazdasági, a társadalmi szegmensre, valamint a természeti környezetre közel azonos szavazatot adtak le, de csak néhány válaszadó jelölte be mindhárom opciót. Ebből az következik, hogy a társadalom a fenntarthatóságról hiányos ismeretekkel rendelkezik és szükséges mindezt már gyermekkorban intézményesített keretek között tanítani (6. ábra).

6. ábra: Kérem, jelölje meg azt a szempontot, amely az Ön meglátása szerint a fenntartható turizmus kialakításában figyelembe veendő!

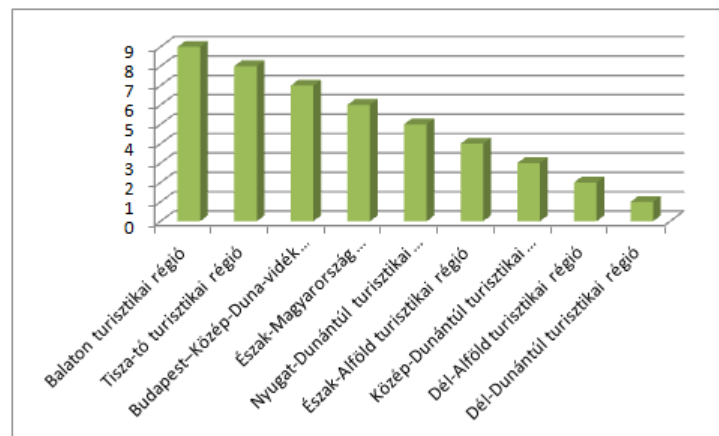

Forrás: Saját kérdőív

A harmadik kérdés az volt, hogy a kitöltők rangsorolják Magyarország turisztikai régióit annak megfelelően, hogy melyiket tartják a legvonzóbbnak. Látható, hogy a válaszadók szerint a három legvonzóbb régió Magyarországon a Balaton, a Tisza-tó és a Budapest-

Közép-Duna-vidék turisztikai régió. A Dél-Alföld turisztikai régió, amelynek része Békés megye is, csupán az utolsó előtti helyen áll. A kiemelkedő turisztikai attrakciókkal rendelkező régiók versenyelőnyben vannak, amelyhez nagyban hozzá járulnak az említett régiók egyedi turisztikai attrakciói. Békés megye kitörési pontja a specializáció és a fenntartható turisztikai irányvonal felé történő elmozdulás (7. ábra).

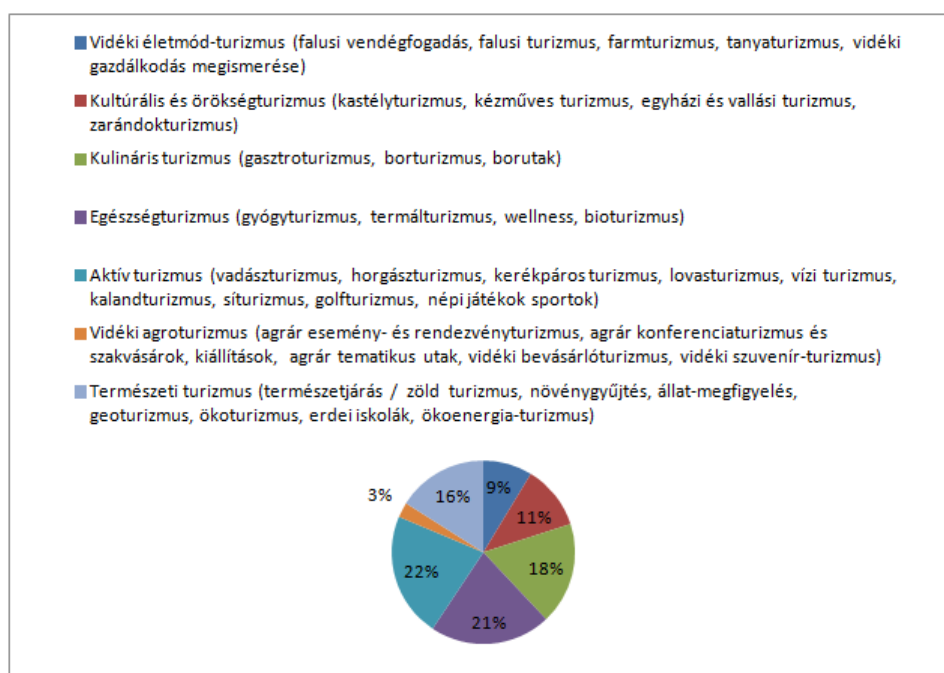
7. ábra: Kérem, rangsorolja az alábbi turisztikai régiókat annak megfelelően, hogy melyiket tartja a leginkább vonzónak! (9. legvonzóbb, 1. legkevésbé vonzóbb)

Forrás: Saját kérdőív

A negyedik kérdésnél a kitöltők turisztikai motivációjának megismerése érdekében a válaszadóknak ki kellett jelölni azokat a fenntarthatósághoz kötődő turizmusfajtákat, amelyek iránt érdeklődnek. Az adatok azt mutatják, hogy az aktív turizmus, tehát a vadászturizmus, horgászturizmus, kerékpáros turizmus, lovasturizmus, vízi turizmus, kalandturizmus, síturizmus, golfturizmus, népi játékok, sportok iránt a legnagyobb az érdeklődés. Ezt követően az egészségturizmus, tehát a gyógyturizmus, termálturizmus, wellness, bioturizmus iránt érdeklődnek még viszonylag sokan. Harmadik helyen a kulináris turizmus áll a gasztroturizmussal, borturizmussal, borutakkal. A turisztikai desztináció fejlesztés során ezek a kereslet oldali visszajelzések iránymutatóak kell, hogy legyenek, a stratégiát meg kell, hogy határozzák (8. ábra).

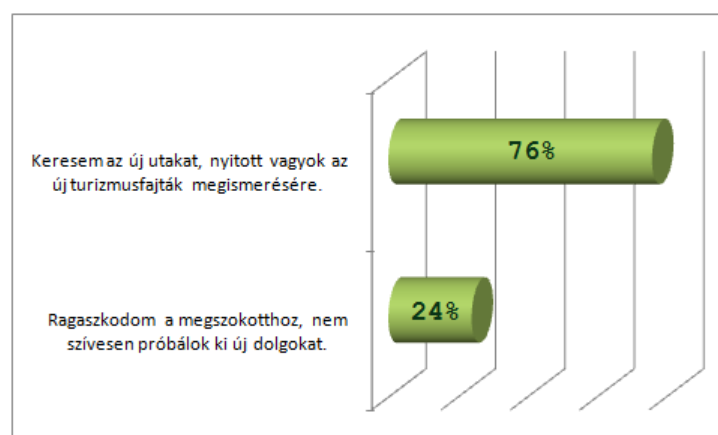
8. ábra: Önnek mi jelent motivációt az alábbi turizmusfajták közül?

Forrás: Saját kérdőív

Az ötödik kérdés arra irányult, hogy a megkérdezettek, hány százaléka nyitott az új turizmusfajták iránt. A válaszadók 76%-a úgy nyilatkozott, hogy keresi az új utakat és nyitott az új turizmusfajták megismerésére. A számok tükrében jó lehetőség van arra, hogy a fenntartható turizmus specializált szolgáltatásaira alapozva és ehhez megfelelő marketingtevékenységet párosítva elérhetővé váljon egy kevésbé lekötött fogyasztói réteg (9. ábra).

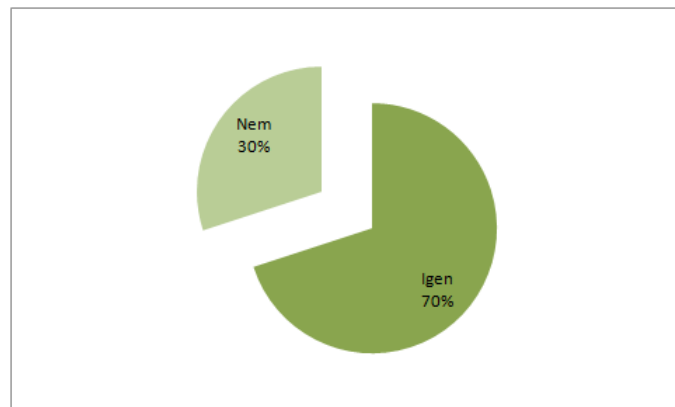
9. ábra: Önre mennyire jellemző, hogy kipróbál új turizmusfajtákat?

Forrás: Saját kérdőív

A kérdőívnek a 6. kérdéséhez kötődő része választ ad arra, hogy a kitöltők pontosan 70%-a Békés megyei és a maradék 30% pedig budapesti, vagy egyéb megyeszékhelyi lakos. Az információ azért fontos, hiszen látható, hogy a válaszadók nagy része Békés megyei lakos, tehát feltételezhetően ismerniük kéne a helyi rendezvényeket (10. ábra).

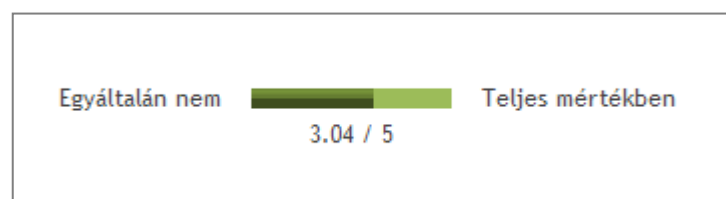
10. ábra: Ön Békés megyei lakos?

Forrás: Saját kérdőív

A hetedik kérdésnél a válaszadók több mint fele úgy gondolja, hogy tudatában van a Békés megyében és a Körösök völgyében rejlő turisztikai lehetőségeknek. Elgondolkodtató, hogy a kitöltők maradék részét, lehet-e motiválni intenzívebb marketingtevékenység, információs anyagok hatékonyabb disztribúciója által, valamint hogy ezáltal bevonhatóak-e Békés megye turisztikai életébe (11. ábra).

11. ábra: Kérem, egy 5-ös skálán értékelje, hogy véleménye szerint mennyire van tudatában Békés megyében, a Körösök völgyében rejlő turisztikai lehetőségeknek!

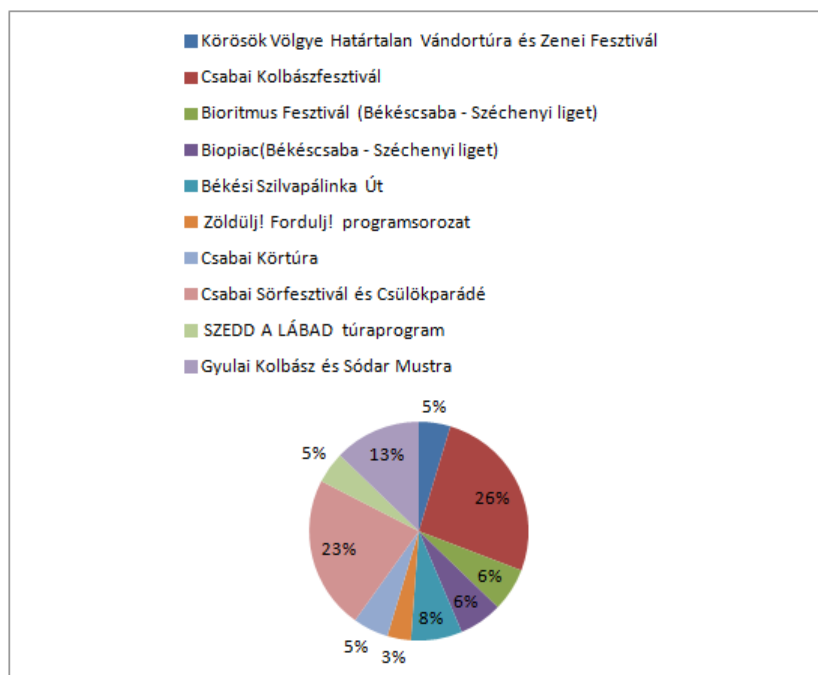

Forrás: Saját kérdőív

A 8. pontban a kitöltőknek több lehetőség közül kellett kiválasztani azokat a Békés megyei zöld-, aktív, és kulináris turizmushoz kapcsolódó programokat, amelyekről már hallottak. A válaszadók több lehetőség közül is választhattak. A számok arról árulkodnak, hogy az emberek többsége annak ellenére, hogy úgy gondolja, hogy tudatában van a Békés

megyében, a Körösök völgyében rejlő rendezvényeknek mégis csak alig néhányan jelölték meg a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület által szervezett számos programot, mint például a Zöldülj! Fordulj! programsorozatot, a Biortimus Fesztivált, a Körösök Völgye Határtalan Vándortúrát és Zenei Fesztivált, vagy akár a SZEDD A LÁBAD túraprogramot (12. ábra).

12. ábra: Kérem válassza ki az alábbi programok közül azokat, amelyekről már hallott, amelyeken részt vett Észak-Békés megyében, illetve a Körösök völgye térségében!

Forrás: Saját kérdőív

A 9. kérdés, "Találkozott már az alábbi logóval?", arra irányult, hogy a kérdőívben megkérdezettek látták-e már valaha az Egyesület emblémáját. A válaszadók 56%-a válaszolta, hogy korábban már találkozott a logóval és 44% felelte, hogy még sosem látta a logót. Az igennel válaszolók nagy része Békés megyei lakos (13. ábra).

13. ábra: Körösök Völgye Natúrpark Egyesület logó

Forrás: Körösök Völgye Látogatóközpont, www.korosokvolgyekozpont.hu

Az utolsó kérdés, miszerint „Tervezi, hogy az elkövetkező egy éven belül részt vesz Észak-Békés megyében, illetőleg a Körösök völgye térségében valamilyen környezet-, egészségtudatos, aktív, vagy gasztroturisztikai programon?” 72%-ban igenlő választ kapott.

Az eredmények tükrében az a hipotézis megalapozottnak látszik, mely szerint az emberek jelentős része továbbra sincs tudatában a fenntarthatóság eszméjének, viszont a többség nyitott az új turizmusfajták megismerésére és ez útmutató a jövőbeli turizmusfejlesztési stratégiák kidolgozásához. A hungarikumokra épülő gasztrokulturális turizmus, az aktív és az egészségturizmus növekvő szerepét figyelembe véve a turisztikai fejlesztéseket jól előkészített koncepciókkal, valamint összehangolt szervezőmunkával kell véghezvinni. Békés megye elsősorban a gasztronómiája révén ismert és ezt kihasználva a turisztikai attrakciók skálájának bővítése javasolt. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület tevékenysége illeszkedik a fenntartható turisztikai fejlesztési igényekhez, de a látogatószám jövőbeli növeléséhez további eszközbeszerzés, infrastruktúrafejlesztés, valamint hatékonyabb marketingkommunikációs stratégia elengedhetetlen.

13 Következtetések, javaslatok

A vizsgálat megerősítette azt a feltevést, miszerint a turisztikai fejlesztések fenntartható módon történő kezelése sokrétű és komplex folyamat, amelynek ma még számos olyan akadálya van - elsősorban ideológiai és ennek kapcsán pénzügyi - amely megnehezíti a hatékony tervezést.

Békés megyében a forráshiány leküzdésére megoldást jelent a hazai és európai uniós finanszírozású pályázati alapok kihasználása. A pályázati pénzek a legtöbb esetben vissza nem térítendő támogatások, de a pályázóknak önerőből kell azokat megelőlegezniük. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület a helyi döntéshozókkal folytatott tárgyalások keretében igyekszik előteremteni a szükséges önköltséget. A „sikergyánús” pályázatokra a helyi önkormányzatok is szívesen nyújtanak előleget, hiszen a fejlesztések egybe esnek a településfejlesztési érdekekkel. Az Egyesület munkatársainak folytatniuk kell a már megkezdett projektfigyelői tevékenységet, összhangban az aktuális turisztikai tendenciákkal. Preferált terület kell legyen az aktív, az egészség- és a kulináris turizmus. Ezekre alapozva kell turisztikai csomagokat létrehozni, amelyhez nemcsak helyi, hanem országos szinten is marketingtevékenységet kell párosítani, hiszen az érdeklődők nem feltétlenül csak helybeliek lehetnek.

A környezettudatosság és a természetjárás növekvő szerepét ki kell használni, a környezeti értékekhez megfelelő szolgáltató infrastruktúrát kell biztosítani elsősorban a vízi és a kerékpáros sportok kedvelőinek. A kikötők, a bicikli utak kiépítése komoly tőkeigénnyel jár, nem is beszélve a bérelhető eszközökről, mint például a csónakok, a kerékpárok és az egyéb felszerelések. A pályázatfigyelő rendszer hatékonysága növelhető, ha több civil szervezettel összefogva végzik azt. Az együttműködések kölcsönösen hasznosnak bizonyulnak, amelyek további elmélyítését kell kitűzni célul szakmai egyeztetések, meetingek és műhelymunkák keretében.

Mivel a formális oktatásban kevésbé jelenik meg a környezettudatos nevelés és az ezzel kapcsolatos szemléletformálás, ezért a helyi civil szervezeteknek aktívan hozzá kell járulniuk a helyi fiatalság „zöld” programokba való bevonásához, mint azt tette a Natúrpark Egyesület a „Zöldülj! Fordulj!” programsorozatok keretein belül. A projekt szintén EU-s forrásból valósult meg. Az eddigi sikereken felbuzdulva, illetve az Egyesület tapasztalataira alapozva a jövőben további hasonló programsorozatok javasoltak.

A határokon átnyúló interregionális fejlesztések mellett, hogy nemzetközi gazdasági felhajtóerővel bírnak, elősegítik a különböző nemzetek egymás mellett élését, és teret adnak más kultúrák megismeréséhez. A Körösök Völgyét érintő Magyar-Román mintaértékű turisztikai vállalkozásfejlesztő modell a Körösök Völgyében, valamint a Határtalanul két keréken projektek egyaránt ezt a célt segítették elő. A fenntarthatóság nem csak nemzeti kérdés, ezért szükséges, hogy bővüljön a két ország közötti együttműködések sora.

14 Összefoglalás

A szakdolgozat összefoglalása az alábbi megállapításokon alapul:

- A turisztikai fejlesztéseket mindenképpen a vidéki életmód-, aktív, kulináris, természeti, agro-, vagy vidéki egészségturizmusra kell alapozni. A már meglévő attrakciók közül támogatni kell azokat amelyek, a szezonálisból adódó elmaradó bevételeket kompenzálhatják és mindeközben a vidéki hagyományok, szokások megőrzésén, természeti értékek megóvásán alapulnak.
- A tapasztalatok azt mutatják, hogy nagy szükség van a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület és az ehhez hasonló non-profit szervezetek munkájára annak érdekében, hogy a társadalom tudatában megerősödjön a fenntartható fejlődés ideológiája. A formális oktatásban nem, vagy csak kevésbé szerepel mindez, viszont az Egyesület tevékenysége által lehetővé válik, hogy megteremtődjön egy felelős és tudatosan gondolkodó, környezetbarát társadalom alapja. A későbbiekben ezek a környezettudatosan élő és gondolkodó személyek a fenntartható turizmust pártolók táborát erősítik.
- A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület számos sikert könyvelhet el a pályázatfigyelő tevékenység jóvoltából. A jövőben törekedni kell arra, hogy az önkormányzatokkal, egyéb non-profit szervezetekkel, vagy akár profitorientált és a turizmus fenntartható fejlesztésében érdekelt szereplőkkel még szorosabb piaci együttműködések jöjhessenek létre.
- A XXI. században nem elhanyagolható a kommunikációs technológiák és a médiacsatornák fokozódó szerepe. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kiválóan hasznosítja az ezekben rejlő lehetőségeket, és alkalmazza is őket a lakossággal folytatott kommunikáció során.
- A zöld szervezetekkel való együttműködés több szempontból is előnyös. Egyrészt megfelelő információs háttérrel biztosít, másrészt a megszerzett tapasztalatok megosztását lehetővé teszi, illetve kellő felkészültségű szakmai támogatást biztosít. A hasonló célkitűzésekkel rendelkező szervezetek közti kooperáció megkönnyíti a pályázati rendszerek nyomon követését és szélesebb társadalmi réteget tudnak elérni a különböző programok, rendezvények keretein belül. Cél: a hálózat növelése és az erőforrások és a tudás allokációjának javítása, az erők egyesítése a közös célok eléréséért.

- Az önkéntes programok hasznos kezdeményezések a Körösök Völgye Natúrpark részéről, hiszen egyrészt az önkéntesek maguk is tanulnak, másrészt hozzá járulnak a fenntartható eszmék térnyeréséhez, azokat hitelesen képviselik. Az önkéntes adatbázis jelenlegi méreteiben még kevésbé meghatározó és a potenciális érdeklődők egy nagy szegmensét még nem sikerült elérni, de a jövőben az aktív toborzás révén, illetve a mostani önkéntesek által remélhetőleg további önkéntesek csatlakoznak.
- Az adatbázis működtetése kiemelkedően fontos és szükséges annak érdekében, hogy tartani lehessen a kapcsolatot az Észak-Békés és a Körösök Völgyének turizmusfejlesztésében érdekelt csoportokkal. A továbbiakban fontos volna, hogy ez az adatbázis kibővüljön és egy hatékony kooperáció keretében a különböző szereplők egységesen tudják az érdekeiket érvényesíteni a kitűzött gazdasági, környezeti és társadalmi célok elérése érdekében.
- A „Zöldülj! Fordulj!” programsorozat eredményei és a mögötte álló szervezési munka figyelemre méltó. Mindazonáltal a jövőben törekedni kell arra, hogy a már kiépített kapcsolatok mellett mintegy kiegészítve a formális oktatás szerepét további intézményeket is bevonjanak az ilyen szemléletformáló programokba.
- Az egészséges életmód jelentősége a lakosság körében növekszik. A turisztikai stratégiákat erre a növekvő igényre, valamint a környezettudatosság fokozódására kell alapozni, hogy ezáltal olyan kínálatot hozhassunk létre, amelynek van piaca. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület jól használja a fejlesztési lehetőségeket megteremtve ezzel egy új turizmus alapját Békés megyében.
- A Békési Szilvapálinka Út pozitív példa arra, hogy ugyanazon térségen belül hasonló attrakciókkal rendelkező, hasonló szolgáltatásokat, termékeket előállító vállalkozások kooperációja versenyelőnyt hozhat. Közös turisztikai csomagok kidolgozása fontos és hatékonyabb márkaépítést tesz lehetővé. A térségbe látogatók a Pálinkaút mellett kiegészítő szolgáltatásokat is igénybe vehetnek, ezáltal más helyi szereplők is részesednek az idegenforgalmi bevételekből. A földrajzilag eredetvédett Békési Szilvapálinka, mint termék terjesztése hozzájárul a hungarikumok népszerűsítéséhez.
- Tapasztalatok szerint a Biopiac nagyon jó kezdeményezés, amelyből egyelőre még nem sok található Békés megyében. A rendezvényt még inkább népszerűsíteni kellene. Fontos, hogy a portékáival minél több helyi termelő képviseltesse magát és

nemcsak Békéscsabán, de a megye több településén is. Fel kell lépni a bio-, a helyi, valamint a házi készítésű termékeket árusító piacok létrejötte érdekében.

- A békéscsabai Bioritmus Fesztivál remek alkalom arra, hogy az egyébként felfokozott életritmust élő emberek figyelmét felhívják az egészség és a környezet fontosságára. A rendezvény az első évben megrendezésre került méreteihez képest az idők során jelentősen megnövekedett, a programfelhozatal pedig színesebbé vált. A jövőben folytatni kell a korábban kitűzött célok véghezvitelét, terjeszteni kell az egészséges életmódot, a környezettudatosságot és a fenntartható fejlődést.
- A Körösök Völgye Határtalan Vándortúra nagyon kreatív vállalkozás. A program jóvoltából növekedhet a Körösök Völgyében a határon átnyúló túrák szerepe, ezáltal a kalandvágyók új kulturális és ökológiai értékeket ismerhetnek meg. Fontos számolni az egészségtudatosság, a környezetjárás, az aktív turizmus növekvő szerepével, és erre alapozva kihasználni az ilyen kezdeményezésekben rejlő lehetőségeket.
- A Csabai Körtúra mögött megfelelő anyagi forrás áll projektek révén. Az érdeklődőkben azonban fontos tudatosítani, hogy Észak-Békésben egyelőre kezdeti fázisban járnak az ilyen jellegű fejlesztések és csak limitált turista számot képes fogadni az infrastruktúra egy időben. A fejlesztéseket alaposan megtervezve, fokozatosan kell megvalósítani.
- A békési Madzagfalvi Napok rendezvénysorozat a hagyományok és az egészségtudatosság jegyében kerül megrendezésre, amely festői környezettel párosítva biztosítja a rendezvény egyedi hangulatát. A kitűzött célok életképesek és a jövőben törekedni kell arra, hogy minél több városon kívüli érdeklődőt is bevonjanak a programokba, akár a fővárosból is.
- A Csabai Kolbászfesztivál az a rendezvény, amely Békéscsaba idegenforgalmát a leginkább meghatározza. A Fesztivál alapcélkitűzése a helyi gasztronómiai és kulturális értékek népszerűsítése, amely ma már közel százezres vendégsereget vonz. A Kolbászfesztivál folyamatosan növekszik és a szervezők évről-évre új ötletekkel próbálják fejleszteni, egyedivé tenni az eseményt. A Fesztiválban remek lehetőségek vannak, amelyek kiaknázása, mint például a helyi termékek, hagyományok népszerűsítése, a márkaépítés már elkezdődött.
- A Csabai Sörfesztivál és Csülökpárádé a Csabai Kolbászfesztivállal kiegészülve jó lehetőséget teremt, hogy megismertessék az ide látogatókkal a város és a térség

gasztronómiai különlegességeit és az ehhez kapcsolódó hagyományokat. A jövőben törekedni kell arra, hogy a rendezvények változatlan intenzitással kerüljenek megrendezésre és mindeközben további programkínálattal színesítsék őket, hogy nagyobb közönség számára jelentsenek vonzerőt. A térségbe látogatók a fesztiválok révén azokat a helyi látnivalókat és nevezetességeket is megtekintik, amelyek önmagukban nem jelentenének elég nagy vonzerőt.

- A Gyulai Kolbász és Sódar Mostra március közepén kerül megrendezésre, ezért mintegy fesztiváli szezonnyitó eseményként funkcionál. A Békéscsabán megrendezésre kerülő két hasonló tematikára épülő rendezvénnyel, a Kolbászfesztivállal, valamint a Sörfesztivál és Csülökparádéval jól kiegészítik egymást. Az esemény jelenleg még kisebb méretekben működik, mint az említett két másik, de megfelelő marketingstratégiával sikeresen növelni lehet a vendégforgalmat.

15 Irodalom és forrásjegyzék

Szakirodalmak:

- Európai Bizottság (2010): A bizottság közleménye - Európa 2020 - Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája. Brüsszel. p. 39.
- Hunya É. (2010): Békés megye idegenforgalmának jellemzői: a Békés Megyei Önkormányzat szerepvállalása. Szent István Egyetem Gazdasági Kar, Békéscsaba. p. 42.
- Kolarovszki A. (2009): Oktatás a fenntartható fejlődés szolgálatában. Szent István Egyetem Gazdasági Kar, Békéscsaba. p. 42.
- Michalkó G. (2004): A turizmuselmélet alapjai. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár. p. 218.

Egyéb irodalmak:

- BioRitmus Fesztivál, www.bioritmusfesztival.hu (Letöltés ideje: 2013.04.13.)
- Bonyhádiné Pásztor E. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kapcsolatrendszeréről, önkéntes hálózatról, adatbázisáról, szemléletformáló programjairól.
- Borbola G. – Molnár I. – Gurzó I.: Néhány gondolat a Dél-alföldi régió turisztikai helyzetéről 2004 és 2006 között (Letöltés ideje: 2013.02.25.) p. 12.
- Csabai Sörfesztivál és Csülökparádé, www.csabaisorfesztival.hu (Letöltés ideje: 2013.04.14.)
- HuMuSz Szövetség, www.humuszu.hu (Letöltés ideje: 2013.03.13.)
- Kovács K. (2013): Interjú a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület tevékenységéről, aktuális és már lezárt programjairól, pályázatfigyelő rendszerének működéséről.
- Körösök Völgye Határtalan Vándortúra, www.korosok.hu (Letöltés ideje: 2013.03.02.)
- Körösök Völgye Látogatóközpont, www.korosokvolgyekozpont.hu (Letöltés ideje: 2013.03.13.)
- Körösök Völgye Natúrpark Egyesület (2011): Békési Szilvapálinka Út. Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, Békéscsaba. p. 20.
- Körösök Völgye Natúrpark Egyesület által rendelkezésre bocsátott bemutatkozó anyag p. 6.

- Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, www.korosoknaturpark.hu (Letöltés ideje: 2013.03.13.)
- Körösök Völgye Natúrpark Egyesület (2012): Csabai Körtúra térkép. Körösök Völgye Natúrpark Egyesület, Békéscsaba. p. 2.
- Nulla Hulladék Hálózat, www.humusz.hu/nullahulladek/halozat (Letöltés ideje: 2013.03.13.)
- Programturizmus – Csabai Kolbászfesztivál 2013, www.programturizmus.hu/tdestination-csabai-kolbaszfesztival.html (Letöltés ideje: 2013.04.14.)
- Programturizmus - Gyulai Kolbász - és Sódarmustra 2013, www.programturizmus.hu/tdestination-gyula-kolbasz-sodar-mustra-fesztival.html (Letöltés ideje: 2013.04.14.)
- Százlábú Egyesület, www.szazlabu.hu (Letöltés ideje: 2013.04.13.)
- Túri Andrea (2012): Madzagfalvi Napok, Körösök Völgye Élménymagazin, 1. évfolyam, 1. szám. p. 91.